

**ΤΜΗΜΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ**

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**Το μέλλον των ελληνικών επιχειρήσεων
στο νέο διεθνές περιβάλλον**

Εισηγητής: Φύλακτος Δημήτριος

Αρ. 616 542

Κούνας Σταύρος

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
Ιούνιος 2001**

ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Το μέλλον των ελληνικών επιχειρήσεων στο νέο διεθνές περιβάλλον

Πίνακας Περιεχομένων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
1. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ: ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	6
1.1 ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ	9
1.2 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	10
1.2.1 Παράδειγμα 1	11
1.2.2 Παράδειγμα 2	12
1.2.3 Παράδειγμα 3	12
1.2.4 Παράδειγμα 4	12
1.3 Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΑ ΠΡΟΘΥΡΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	13
1.3.1 Οι ισχυροί μπροστά στην κρίση	13
1.3.2 Συνάντηση του Νταβός	14
1.4 ΤΡΙΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ	18
2. Η ΝΕΑ ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	21
2.1 Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ.....	22
2.2 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ Ο.Ν.Ε.	24
2.3 ΒΑΘΜΟΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	26
2.4 ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ Ο.Ν.Ε.....	28
2.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	32
3. Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ.....	34
3.1 1999: ΕΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ Ο.Ν.Ε.	36
3.2 ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ Ο.Ν.Ε.	37

η ένταξη της Ελλάδας στην Ο.Ν.Ε.) μέσω διαρθρωτικών μέτρων προς όφελος των ελληνικών επιχειρήσεων. Η αμφίδρομη σχέση μεταξύ ελληνικών επιχειρήσεων και κράτους θεωρείται απαραίτητη για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Η Ελλάδα εντασσόμενη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση έκανε ένα απ' τα μεγαλύτερα βήματα τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Η ένταξη της ελληνικής οικονομίας στη ζώνη του Ευρώ, αποτέλεσε ένα παράγοντα που ωφέλησε περισσότερο τις επιχειρήσεις, οι οποίες χρηματοδοτήθηκαν από την Ε.Ε (οικονομικά πακέτα στήριξης). Το κυριότερο όφελος όμως για τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι το γεγονός ότι εντάχθηκαν σε μια οικονομική ζώνη όπου προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες για ανάπτυξη και ότι βρίσκονται πλέον σε μια αγορά όπου οι επιχειρήσεις ευνοούνται από την οικονομική πολιτική (μείωση συναλλαγματικού κινδύνου) αλλά και προστατεύονται από την ύπαρξη θεσμικών οργάνων (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ECOFIN κλπ). Ωστόσο θα πρέπει να τονισθεί ότι πρέπει να υπάρχει από τις ελληνικές επιχειρήσεις συνεχής παρατήρηση των αλλαγών που πραγματοποιούνται στην οικονομική ζώνη του Ευρώ ώστε να μπορούν να προσαρμόζονται στην νέα μεταβαλλόμενη Ευρώπη.

Η Ευρωπαϊκή ζώνη αποτελεί μια από τις τρεις οικονομικές ζώνες της παγκόσμιας οικονομίας μαζί με την Αμερικάνικη και την Ασιατική. Οι συνεχόμενες και έντονες αλλαγές που διαδραματίζονται σε παγκόσμιο επίπεδο και οι συνέπειες που προέρχονται από αυτές τις αλλαγές επηρεάζουν άμεσα την Ευρωπαϊκή ζώνη άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά ανάλογα με τις εξελίξεις. Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και η άμεση επίδραση που έχει στις οικονομίες πρέπει να

παρακολουθείται και να αναλύεται από τους οικονομικούς φορείς έτσι ώστε να προσαρμόζονται οι οικονομίες στις αλλαγές και να μπορούν να αντιδράσουν σε τυχόν αρνητικές περιόδους (οικονομική κρίση 1998). Η παρακολούθηση των παγκόσμιων αλλαγών πρέπει να γίνεται και από τις επιχειρήσεις, που αποτελούν τις οικονομικές μονάδες των οικονομιών, έτσι ώστε να ελαχιστοποιούν τους κινδύνους και τις απώλειες σε περιόδους διεθνών κρίσεων.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η ελληνική επιχείρηση βρίσκεται πάνω σε μια «σκακιέρα» όπου κάθε κίνηση πρέπει να είναι πολύ προσεχτική και να δημιουργεί ευκαιρίες για ανάπτυξη, γιατί οι κανόνες είναι πολύ δύσκολοι για λόγους που αναφέραμε παραπάνω και που αναλύουμε αναλυτικότερα στα παρακάτω κεφάλαια.

1. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ: ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Είναι γεγονός ότι στο τέλος του αιώνα που διανύουμε έχουν συντελεστεί μεγάλες αλλαγές και ανακατατάξεις, τόσο σε παγκόσμιο, όσο σε οικονομικό και κοινωνικοπολιτικό επίπεδο.

Η Παγκοσμιοποίηση είναι μια καινούργια πραγματικότητα η οποία είναι αδύνατο να περιοριστεί σε καθορισμένα πλαίσια ή σε συγκεκριμένους κανόνες. Η ίδια η φύση της παγκοσμιοποίησης δεν επιτρέπει την σε βάθος κάλυψη του φαινομένου καθώς το φάσμα που την περιβάλλει είναι πολύ εκτεταμένο και χαρακτηρίζεται από ραγδαίες εξελίξεις. Μια προσέγγιση που είναι εφικτή αφορά μερικά μόνο στοιχεία αυτού του φαινομένου που αποτελεί μέρος της γνωστής πλέον σε όλους μας νέας τάξης πραγμάτων.

Το παγκόσμιο φαινόμενο στο οποίο αναφερθήκαμε αποτελείται από κάποια ζωτικά στοιχεία τα οποία μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- I. Άνοιγμα των αγορών των χωρών.
- II. Ελευθερία διακίνησης των προϊόντων μεταξύ των χωρών.
- III. Φιλελεύθερη πολιτική συνεργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων των χωρών.
- IV. Έλεγχος και καθοδήγηση από τους Διεθνείς Οργανισμούς.

- V. Δημιουργία μιας παγκόσμιας κοινότητας συνεργαζόμενης σε όλους τους τομείς της οικονομικοκοινωνικής και πολιτικής δράσης των αναπτυγμένων κυρίως χωρών.
- VI. Ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και ανεξέλεγκτη εφαρμογή της με οποιαδήποτε μορφή σε όλες τις οικονομικές και παραγωγικές δραστηριότητες του ανθρώπου.

Θα ήταν σκόπιμο να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο τη δημιουργία τριών οικονομικών ζωνών στην παγκόσμια οικονομία που αποτέλεσαν τους κύριους εκφραστές της οικονομικής παγκοσμιοποίησης: α) την Αμερικάνικη (Η.Π.Α.), β) την Ασιατική (Ιαπωνία, Κίνα, Χόνγκ Κόνγκ, Ταϊλάνδη, Ταϊβάν, Ινδονησία, Βόρεια Κορέα) και γ) την Ευρωπαϊκή (χώρες της Ε.Ε.). Οι τρεις αυτές οικονομικές ζώνες και οι χώρες που τις αντιπροσωπεύουν κατάφεραν να έχουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και να επιβληθούν οικονομικά στην παγκόσμια οικονομική σκακιέρα, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες οικονομίες που είτε λόγω πολιτικής αστάθειας, είτε λόγω της καθυστερημένης οικονομικής ανάπτυξής τους, βρέθηκαν στο περιθώριο των γεγονότων παγκοσμίως με συνέπεια να επηρεάζονται και να καθοδηγούνται από τις μεγάλες οικονομικές δυνάμεις.

Το γεγονός της παγκοσμιοποίησης έγινε περισσότερο αισθητό τα τελευταία χρόνια, όταν σε μικρό χρονικό διάστημα η παγκόσμια οικονομία πέρασε σε τρεις φάσεις: α) Ανάπτυξη, β) Κλιμάκωση – Πτώση και γ) Ύφεση. Στις τρεις αυτές φάσεις το φαινόμενο της οικονομικής παγκοσμιοποίησης απασχόλησε τους αρμόδιους φορείς τόσο σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο όσο και αναφορικά με τις

συνέπειες που προκάλεσε σε κοινωνικό επίπεδο. Σε αυτό το χρονικό διάστημα η παγκοσμιοποίηση αναδείχθηκε, αναλύθηκε, προβληματίσε και επικρίθηκε περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο θέμα στην παγκόσμια κοινότητα.

Κρίνουμε σκόπιμο σε αυτό το σημείο να αναφερθούμε στους άξονες γύρω από τους οποίους κινήθηκε η παγκόσμια οικονομία κατά τη διάρκεια των τριών φάσεων καθώς και τα γεγονότα που επηρέασαν τις τρεις οικονομικές ζώνες.

Οι άξονες αυτοί αφορούν:

- Τον τρόπο δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων
- Το ρόλο των Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών
- Την αντίδραση των παγκόσμιων οικονομικών φορέων
- Τις συνέπειες που επιφύλασσαν για την παγκόσμια οικονομική κοινότητα οι ταχύτερες εξελίξεις και οι χειρισμοί από τους παγκόσμιους πολιτικο-οικονομικούς φορείς.

1.1 ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

Τα τελευταία χρόνια η μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη παρατηρήθηκε στην οικονομική ζώνη της Ασίας η οποία είχε πετύχει ταχύτατους ρυθμούς ανάπτυξης που οφειλόταν κυρίως στην ύπαρξη ενός ισχυρού χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελούμενο από επτά ισχυρές οικονομίες χωρών γνωστές και ως “Επτά Τίγρεις”. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας που επιτεύχθηκε σε αυτή την οικονομική ζώνη ήταν εντυπωσιακή και σε συνδυασμό με νέες μεθόδους και στρατηγικές που εφαρμόστηκαν στις επιχειρήσεις, τα προϊόντα είχαν μεγαλύτερη διεισδυτικότητα σε όλες τις αγορές και κυρίως στις αναδυόμενες. Αυτό οφειλόταν κυρίως στο γεγονός ότι τα προϊόντα που προωθούσαν ήταν: Α) υψηλής τεχνολογίας, Β) φθηνότερα ως προς τα ανταγωνιστικά προϊόντα και Γ) ως προς την παραγωγή τους, υπήρχε μεγάλη τεχνική και τεχνολογική υποστήριξη καθώς και υψηλή τεχνογνωσία. Ένα σημαντικό στοιχείο της οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων της οικονομικής αυτής ζώνης είναι ότι είχε εισβάλλει σε μεγάλο ποσοστό στην αγορά της Αμερικανικής οικονομικής ζώνης που στην παρούσα φάση έδειχνε σταθερότητα στην οικονομία της. Η σταθερότητα αυτή οφειλόταν κυρίως στο γεγονός ότι είχε να αντιπαραθέσει στην «επίθεση» αυτή της ασιατικής οικονομικής ζώνης ένα ισχυρό νόμισμα (δολάριο), τον έλεγχο που ασκούσε στους Διεθνείς Οικονομικούς Οργανισμούς και κυρίως στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.) και στην ύπαρξη μιας παγκόσμιας κυριαρχίας σε επιχειρησιακό επίπεδο που οφειλόταν στην πολιτική της μοναδικής υπερδύναμης τις τελευταίες δεκαετίες.

Αντίθετα η Ευρωπαϊκή Ζώνη βρέθηκε σε μια περίοδο ανασυγκρότησης και συνεχών αλλαγών έτσι ώστε να βρεθεί μια κατάλληλη φόρμουλα για τη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και μόνον από μεμονωμένες χώρες της Γηραιάς Ηπείρου (π.χ. Γερμανία, Αγγλία, Γαλλία) υπήρχαν παρεμβάσεις στην Παγκόσμια Κοινότητα.

1.2 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και η ελεύθερη μετακίνηση εργατικού δυναμικού πέρα από τα εθνικά και τα ανοιχτά οικονομικά σύνορα αποτέλεσαν τις καινούργιες συνθήκες μέσα στις οποίες έπρεπε να δραστηριοποιηθούν οι επιχειρήσεις. Ο ανταγωνισμός που ήδη υπήρχε μεταξύ των εταιριών παγκοσμίως εντάθηκε ακόμα περισσότερο και οι δραστηριότητές τους έπρεπε να προσαρμοστούν έτσι ώστε να παραμείνουν βιώσιμες και να σχεδιάσουν νέες στρατηγικές ανάπτυξης.

Βασικές προϋποθέσεις για να παραμείνουν βιώσιμες οι επιχειρήσεις σε παγκόσμια κλίμακα ήταν: η στελέχωσή τους με εξειδικευμένο προσωπικό, η δημιουργία στρατηγικών σχεδίων για την ανάπτυξή τους και την παραμονή τους στην παγκόσμια επιχειρηματική σκηνή και η εν μέρει οικονομική αυτάρκεια έτσι ώστε να μπορούν να έχουν μεγαλύτερη αντοχή σε περιόδους οικονομικής αναταραχής.

Ο ανταγωνισμός παγκοσμίως έφερε ως πολιτική των εταιρειών τρεις μορφές επιχειρησιακής και επιχειρηματικής δράσης:

- A) Τις συνεργασίες μεταξύ των εταιριών στις οποίες κύριος σκοπός είναι η ύπαρξη μιας κοινής δραστηριότητας,
- B) Τις συγχωνεύσεις μεταξύ των εταιρειών, με μεγαλύτερη έμφαση στην ύπαρξη ενός κοινού κεφαλαίου,
- Γ) Τις εξαγορές από τις εταιρίες με σκοπό να ενδυναμώσουν την επιχειρησιακή τους δομή και οργάνωση.

Οι τρεις παραπάνω μορφές εφαρμόστηκαν σε όλες τις επιχειρηματικές δράσεις και θα ήταν σκόπιμο να αναφερθούν μερικά παραδείγματα τέτοιων μορφών:

1.2.1 Παράδειγμα 1

Η Daimler-Benz αγόρασε την Chrysler έναντι του ποσού των 40 δις δολαρίων κι έτσι δημιουργήθηκε η δεύτερη μεγαλύτερη αυτοκινητοβιομηχανία στον πλανήτη (Daimler- Chrysler)¹.

¹ ΙΣΟΤΙΜΙΑ, 25 Ιουλίου 1999, Άρθρο με τίτλο: «Αλλαγή τοπίων λόγω εξαγορών, συγχωνεύσεων και κρίσης»

1.2.2 Παράδειγμα 2

Ο ασφαλιστικός κολοσσός Travellers αγόρασε, εκτός από τη Solomon Smith Barney, και τη CITIBANK σε μια οικονομική συμφωνία 73 δις δολαρίων. Έτσι δημιουργήθηκε η παγκοσμίας φήμης Citigroup².

1.2.3 Παράδειγμα 3

Η BP αγόρασε την AMOCO έναντι του ποσού των 55 δις δολαρίων.

1.2.4 Παράδειγμα 4

Η βρετανική Vodafone κατάφερε να εξαγοράσει την αμερικάνικη εταιρία κινητής τηλεφωνίας Air Touch Communications, συμφωνία ύψους 66,5 δις δολαρίων³.

Οι επιχειρήσεις προκειμένου να αυξήσουν τα κέρδη τους και την παραγωγικότητά τους καθώς και τις επιχειρηματικές επενδύσεις και δραστηριότητες τους, κατέφευγαν σε δανεισμό και χρηματοοικονομική υποστήριξη από χρηματοπιστωτικούς φορείς (κυρίως τράπεζες). Με αυτό τον τρόπο δημιουργήθηκε ταυτόχρονη επιτάχυνση του όγκου παραγωγής που μετουσιώνεται σε νέες επενδύσεις κεφαλαίων. Η πολιτική αυτή των επιχειρήσεων σε συνδυασμό με την οικονομική πολιτική των τριών οικονομικών ζωνών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων δεν είχε μόνο οικονομικά και πολιτικά οφέλη αλλά

² ΙΣΟΤΙΜΙΑ, 25 Ιουλίου 1999, Άρθρο με τίτλο: «Αλλαγή τοπίων λόγω εξαγορών, συγχωνεύσεων και κρίσης»

³ ΗΜΕΡΗΣΙΑ, 18 Ιανουαρίου 1999, Άρθρο με τίτλο: » Η Vodafone κέρδισε τη μάχη για την Air Touch».

ήταν και ένας επικίνδυνος συνδυασμός ως προς τα αποτελέσματα που θα μπορούσε να αποφέρει στο παγκόσμιο σκηνικό.

1.3 Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΑ ΠΡΟΘΥΡΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1.3.1 Οι ισχυροί μπροστά στην κρίση

Το έτος 1998 η παγκοσμιοποίηση και όλες οι μορφές που την απαρτίζουν, πέρασαν τη μεγαλύτερη δοκιμασία στην ιστορία τους. Η δοκιμασία αυτή έχει αφήσει μέχρι και σήμερα αμφιβολίες για το αν η παγκόσμια κοινότητα θα μπορεί να αντιδράσει σε παρόμοιες περιπτώσεις παγκόσμιας οικονομικής κατάρρευσης.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση ξεκίνησε από την οικονομική ζώνη της Ασίας. Οι επιχειρήσεις είχαν αυξήσει υπερβολικά τον όγκο παραγωγής αλλά τα προϊόντα τους δεν μπορούσαν να απορροφηθούν από την παγκόσμια αλλά και εγχώρια αγορά (stock). Οι τράπεζες οι οποίες είχαν δανειοδοτήσει μεγάλες επιχειρήσεις είχαν μείνει οικονομικά εκτεθειμένες αφού οι δανειολήπτες δεν μπορούσαν να καλύψουν εξ' ολοκλήρου το ύψος των δανείων και στην προσπάθεια να ανατρέψουν την αντίστροφη οικονομική κατάσταση που είχε εισέλθει το χρηματοπιστωτικό τους σύστημα επιχείρησαν ως ύστατη λύση να συγκεντρώσουν κεφάλαια που είχαν τοποθετηθεί σε άλλες οικονομικές ζώνες και κεφαλαιαγορές. Το αποτέλεσμα αυτής της κίνησης ήταν οδυνηρό αφού η απορρόφηση κεφαλαίων από όλες τις κεφαλαιαγορές είχε σαν συνέπεια την κατάρρευση της παγκόσμιας οικονομίας.

Το ντόμινο της πτώσης από την κατάρρευση της Ασιατικής οικονομικής ζώνης επεκτάθηκε στην οικονομία της Ρωσίας, της Ευρωπαϊκής ζώνης και της Αμερικανικής και είχε καταστροφικά αποτελέσματα για τις αναδυόμενες αγορές. Θα ήταν σκόπιμο εδώ να αναφερθεί ότι η παγκόσμια αυτή οικονομική κρίση ταυτίστηκε με την οικονομική κρίση της περιόδου του 1929-1930 μιας και υπήρχαν πολλά κοινά στοιχεία των δύο αυτών κρίσεων.

Οι Διεθνείς Οικονομικοί Φορείς όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δεν ενήργησε την κατάλληλη στιγμή όταν είχε ήδη αρχίσει να διαφαίνεται ο κίνδυνος και ήταν αδύνατο αργότερα να αντιδράσει αφού οι οικονομικές διαστάσεις του προβλήματος είχαν επεκταθεί σε μεγάλο βαθμό μόνο μέσα σε λίγους μήνες. Οι Διεθνείς Οικονομικοί Συμβουλευτικοί Οίκοι όπως η Moody's C.O., η Price Waterhouse Coopers και J&P Morgan, είχαν προσπαθήσει να προειδοποιήσουν τις κεφαλαιαγορές μέσα από έρευνες αλλά ήταν ήδη αργά.

1.3.2 Συνάντηση του Νταβός

Οι πολιτικοί των ισχυρών οικονομικά χωρών δεν μπόρεσαν να παρέμβουν με οποιοδήποτε τρόπο δίνοντας την εικόνα ότι το πρόβλημα που δημιούργησε η παγκοσμιοποίηση ξεπερνά κάθε δυνατότητα λύσης, αφού η πολιτική σκηνή χαρακτηρίζεται από πολλές διαφορετικές τάσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη συνάντηση του διεθνούς φόρουμ στο Νταβός στις αρχές του 1999 στην Ελβετία, ο Πρόεδρος της Αιγύπτου Χοσνέ Μουμπάρακ, ανέφερε ότι τον απασχολεί

περισσότερο η πορεία της παγκόσμιας οικονομίας από την ειρήνευση στη Μέση Ανατολή⁴. Στη συνάντηση του Νταβός εκφράστηκε η επιθυμία για τη δημιουργία ενός συστήματος πρόληψης και διευθέτησης των κρίσεων με τη συμμετοχή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου του ιδιωτικού τομέα και της διεθνούς κοινότητας, ένα θέμα που προσέκρουσε στις αντικρουόμενες πολιτικές θέσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη συνάντηση του Νταβός στις απόψεις των πολιτικών και οικονομικών φορέων η σύγχυση ήταν τόσο μεγάλη για την ύπαρξη μιας “Παγκόσμιας Υπευθυνότητας” ώστε η κοινή διαπίστωση που εκφράστηκε ήταν ότι “Το Παγκόσμιο Χωριό έχει πιάσει φωτιά και δεν ξέρουμε πως”.

Κατά τις συζητήσεις που πήραν μέρος σε αυτή τη συνάντηση υπήρξαν τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις για την “Παγκόσμια Υπευθυνότητα”⁵.

Η πρώτη αναφερόταν στον τρόπο οικοδόμησης της παγκόσμιας χρηματιστηριακής αρχιτεκτονικής ώστε να διασφαλιστούν τα περισσότερα δυνατά κέρδη για τις εταιρείες.

Η δεύτερη προσέγγιση της οποίας εκφραστής της ήταν ο νοτιοαφρικανός πρόεδρος Νέλσον Μαντέλα, αφορούσε την κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης, δηλαδή εάν πλέον θα μπορεί να εξυπηρετεί μόνο τους ισχυρούς, τα χρηματιστήρια, τους εμπόρους, τους επενδυτές ή αν θα μπορούσε

⁴ ΙΣΟΤΙΜΙΑ, 7 Φεβρουαρίου 1999, Άρθρο με τίτλο: «Ανησυχίες των γκουρού για την παγκόσμια οικονομία»

⁵ ΗΜΕΡΗΣΙΑ, 11 Φεβρουαρίου 1999, Άρθρο με τίτλο: «Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και της πολιτικής»

να αποβεί ωφέλιμη για τους πληθυσμούς εκείνους που υποφέρουν από τη “βία της φτώχειας”.

Η Τρίτη άποψη προσπάθησε να συγκεράσει τις δύο προηγούμενες, να βρει τη χρυσή τομή ανάμεσα σε έναν καπιταλισμό που εξαπλώνεται με γρήγορους ρυθμούς, μια οικονομία που παγκοσμιοποιείται και το ρόλο του πολιτικού που εξακολουθεί να περιορίζεται στο μεγαλύτερο μέρος του σε επίπεδο εθνικό.

Συνοψίζοντας όλες αυτές τις εκτιμήσεις γίνεται καταφανές το ότι οι πολιτικές συγκρούσεις ήταν ισχυρές, με τις Αμερικάνικες απόψεις να απορρίπτουν κάθε σκέψη για παρέμβαση στην παγκοσμιοποιημένη αγορά, θεωρώντας ότι η κατάσταση της οικονομίας της Αμερικάνικης ζώνης ήταν σε πολύ καλό επίπεδο και περιορίστηκαν μόνο σε συστάσεις προς τους Ευρωπαίους και Ασιάτες φορείς. Είναι γεγονός ότι από την παγκόσμια κρίση η Αμερικάνικη ζώνη επηρεάστηκε πολύ λιγότερο από τις υπόλοιπες οικονομίες, αλλά υπήρξαν ισχυρές αντιδράσεις για την αλαζονική στάση που κράτησαν οι Αμερικανοί στο Νταβός.

Το συνέδριο του Νταβός έβρισκε την παγκόσμια οικονομία σε ύφεση στις μεγάλες οικονομικές ζώνες και τις επιπτώσεις της παγκόσμιας κρίσης να επηρεάζουν και να απειλούν τις οικονομίες της Βραζιλίας και της Λατινικής Αμερικής γενικότερα.

Αυτό που είχε προβληματίσει όλους τους φορείς ήταν το πως θα εξελιχθεί η παγκοσμιοποίηση, το πως θα ληφθούν αποφάσεις και τι ενέργειες πρέπει να γίνουν ώστε να ανακάμψει η παγκόσμια οικονομία και να βελτιωθεί η εικόνα της τόσο σε πολιτικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Αυτό που έχει εκφραστεί είναι ότι

η Αμερική και η Ευρώπη θα επωμίζονταν το βάρος για την επαναφορά της παγκόσμιας οικονομίας αφού η Αμερικανική οικονομία κατάφερε να ανταποκριθεί στην κρίση η οποία, μεταξύ άλλων, επέφερε επιβράδυνση της ανάπτυξης λόγω της μείωσης των εξαγωγών. Η Ευρωπαϊκή ζώνη με τις έντεκα πρώτες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προχωρούν στην Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση και την ύπαρξη του Ευρώ θα ωθούσε τις οικονομίες της Γηραιάς Ηπείρου να επιτύχουν υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης εάν και το “αγκάθι” σε αυτή την προσπάθεια ήταν η ανεργία η οποία παραμένει μείζον οικονομικό πολιτικό και κοινωνικό πρόβλημα. Επίσης αυτό που υποστηρίχτηκε ως αναγκαίο μέτρο ήταν οι μεταρρυθμίσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των οικονομιών στην Ασιατική ζώνη, η εφαρμογή νέων στρατηγικών στην πολιτική των εταιρειών έτσι ώστε να αρχίσουν να αναπτύσσονται οι ρυθμοί ανάπτυξης των χωρών αυτών και η απομάκρυνση του επικείμενου φόβου μιας μακρόχρονης παγκόσμιας ύφεσης.

Το θέμα που προκύπτει για τους οικονομικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς αναλυτές είναι ο προβληματισμός για τη συμπεριφορά της παγκοσμιοποίησης μετά την ύφεση που έχει περιέλθει. Θα καταφέρει η παγκόσμια οικονομία να συγκροτηθεί έτσι ώστε να φέρει καλύτερα αποτελέσματα για τις διεθνείς οικονομίες και τις κοινωνίες ή θα υπάρξει μια συνεχόμενη αναταραχή που θα έχει ως συνέπεια τη δημιουργία ή την αναζωπύρωση εστιών οικονομικών κρίσεων;

1.4 ΤΡΙΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

Μέχρι τώρα έχουν αναπτυχθεί πολλές θεωρίες για την πορεία της παγκοσμιοποίησης αλλά επικρατέστερα εμφανίζονται τρία σενάρια⁶ για τη συμπεριφορά της, τουλάχιστον όσον αφορά το 1999.

Το πρώτο σενάριο αναφέρεται στην υπόθεση ότι οι κατά τόπους Αρχές είναι σε θέση να ελέγχουν την “ενδημική” μετάδοση της ύφεσης και ότι το 1999 θα ήταν μέτριας ανάπτυξης και χαμηλού πληθωρισμού. Η μεγάλη επιβράδυνση της οικονομίας και ο περιορισμός των πιστοδοτήσεων αποφεύγονται τόσο στις Η.Π.Α. όσο και στην Ευρώπη και δεν συμβαίνουν “ατυχήματα” στις διεθνείς αγορές. Η Αμερικάνικη οικονομία με ισχυρό το δολάριο συνεχίζει να αποτελεί τον πυλώνα της παγκόσμιας οικονομίας. Η Ιαπωνική οικονομία κάνει στροφή και η υπόλοιπη Ασία ανακάμπτει σε κάποιο μικρό βαθμό και σε γενικότερο επίπεδο οι αναδυόμενες οικονομίες επιτυγχάνουν θεαματική άνοδο. Δημιουργείται έντονος ανταγωνισμός στις τιμές των βιομηχανικών αγαθών, η αμοιβή της εργασίας παραμένει υπό έλεγχο ενώ οι επιχειρήσεις αυξάνουν την ανάπτυξή τους.

Στο δεύτερο σενάριο γίνεται η υπόθεση ότι γίνονται παρεμβάσεις από τις κεντρικές τράπεζες και τους Διεθνείς Οικονομικούς Οργανισμούς καθώς μετά τα τέλη του χειμώνα (1999) είναι εμφανές ότι τόσο οι Η.Π.Α. όσο και η Ευρώπη ολισθαίνουν ταχύτατα προς μία συνεχή ύφεση. Στην ίδια περίοδο η Ρωσία ωθείται προς την αναρχία (μετά την οικονομική κρίση ακολουθεί η πολιτική κρίση), η

Βραζιλία προς την απότομη ύφεση, ενώ οι ασιατικές χώρες και η Ιαπωνία "πλαγιολισθαίνουν" χωρίς να αντιμετωπίζουν πραγματικά τα προβλήματά τους. Όσο για τις αναδυόμενες αγορές οι προοπτικές είναι ακόμα πιο δυσμενείς. Σε αυτό το ζοφερό περιβάλλον οι κεφαλαιαγορές παίρνουν την κατιούσα με νέα ρεκόρ πτώσης ενώ το "μάτι του κυκλώνα" της νέας κρίσης είναι η αγορά των Η.Π.Α. Οι εταιρείες με υψηλή κερδοφορία είναι αυτές που θα δουν τα οικονομικά μεγέθη τους να παραμένουν σε ασφαλή επίπεδα. Μέσα στον πανικό που επικρατεί σε όλες τις οικονομίες, οι αρχές κάθε χώρας προσπαθούν να περισώσουν την κατάσταση με πιο συγχρονισμένες και ενισχυμένες μορφές δημοσιονομικών μέτρων. Το "φάρμακο" αρχίζει να ενεργεί, οι δυτικές οικονομίες ανακάμπτουν βραδέως και με νωθρότητα καθώς οι αγορές δέχονται ακόμα πιέσεις λόγω της υπερβάλλουσας ρευστοποίησης από τις κεφαλαιαγορές. Κατά συνέπεια, ο αγώνας δρόμου προς την ανάπτυξη καθυστερεί και όλοι αντιμετωπίζουν τη νέα χιλιετία με σκεπτικισμό.

Το τρίτο σενάριο είναι και το απαισιόδοξο. Όλοι αρχίζουν να πιστεύουν ότι θα ξημερώσει μια καινούργια εποχή με σταθερότητα στις τιμές και έρποντα αποπληθωρισμό. Το γενικό επίπεδο των τιμών στη Δύση μπορεί να μειωθεί εν μέσω της ύφεσης. Η διεθνής οικονομία ολισθαίνει προς μία συγχρονισμένη επιβράδυνση καθώς προχωρεί το 1999 και μειώνεται το γενικό επίπεδο τιμών. Τα κέρδη εξανεμίζονται από πολλές επιχειρήσεις, ενώ κάποιες από αυτές ανακοινώνουν την παύση εξυπηρέτησης των χρεών τους. Αυτή η συνεχόμενη

⁶ *Barton M. Biggs, ΙΣΟΤΙΜΙΑ-ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ 16-17 Ιανουαρίου 1999*

ρευστοποίηση στις κεφαλαιαγορές φέρνει τις χώρες της Ασίας σε βαθιά ύφεση, σε πολλές αναπτυσσόμενες αγορές λαμβάνουν χώρα εξεγέρσεις και κάποιες οδεύουν προς την αναρχία. Η συνεχής κατάρρευση των οικονομιών φέρνει όλους τους φορείς να αντικρίζουν τη νέα χιλιετία με τρόμο.

Το πώς τελικά θα πορευθεί η παγκοσμιοποίηση και πως θα εξελιχθεί αποτελεί μια άγνωστη πλευρά της καινούργιας αυτής πραγματικότητας για το λόγο που έχει προαναφερθεί, ότι η παγκοσμιοποίηση και όλα τα στοιχεία που τη συνθέτουν εξελίσσονται ταχύτατα και μόνο εικασίες μπορούν να γίνουν. Η πραγματικότητα επιβάλλει ότι οι χώρες, όπως οι οικονομίες και οι κοινωνίες που τις αντιπροσωπεύουν, είναι αναγκασμένες να προσαρμόζονται στις καινούργιες συνθήκες που ορίζει η παγκοσμιοποίηση.

2. Η ΝΕΑ ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να ανταπεξέλθει στις νέες οικονομικοπολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που δημιουργήθηκαν, προσπάθησε να δημιουργήσει ένα νέο μοντέλο οικονομικής δύναμης που θα στηριζόταν στην ανάπτυξη των οικονομιών των χωρών-μελών της, στην ύπαρξη μιας κοινής πολιτικής γραμμής και στη δημιουργία μιας καλύτερης σε ποιότητα ζωής κοινωνία μεταξύ των πολιτών της.

Το πρώτο μέλημα των ηγετών της Euroland ήταν η δημιουργία ενός νέου νομίσματος που θα μπορούσε να ανταγωνιστεί τα άλλα δύο ισχυρά νομίσματα του κόσμου (δολάριο και γεν) και που θα έπρεπε να είναι αποδεκτό από όλα τα κράτη-μέλη. Η Οικονομική Σύγκλιση των κρατών-μελών ήταν απαραίτητη για να υπάρξει ένα νέο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα έτσι ώστε:

- A) Να στηρίξει το νόμισμα (Ευρώ).
- B) Να βοηθήσει τα κράτη-μη μέλη της Ευρώπης να ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Γ) Να στηριχθούν οι επιχειρήσεις έτσι ώστε να γίνουν ανταγωνιστικές μέσα και έξω από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η υιοθέτηση την 1^η Ιανουαρίου του 1999 ενός ενιαίου νομίσματος από έντεκα χώρες, όπως εκτιμάται, πιθανόν να αποτελέσει ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα του αιώνα που φτάνει στο τέλος του.

Η ιδιαιτερότητα του γεγονότος έγκειται στο ότι για πρώτη φορά στην παγκόσμια οικονομική ιστορία, χώρες με υψηλό βαθμό οικονομικής ανάπτυξης εμφανίζονται αποφασισμένες να παραιτηθούν από το δικαίωμα έκδοσης εθνικού νομίσματος και να το παραχωρήσουν σε μια “ομοσπονδιακή” νομισματική αρχή χωρίς την ταυτόχρονη παρουσία μιας ομοσπονδιακής πολιτικής. Για πολλούς παρατηρητές των ευρωπαϊκών εξελίξεων, η κίνηση αυτή εκλαμβάνεται ως μια ενέργεια που αν δεν οδηγεί, ασφαλώς διευκολύνει στην πολιτική ενοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).

Είναι σκόπιμο εδώ να αναφέρουμε εν συντομία τα βήματα που έγιναν με σκοπό την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση⁷.

2.1 Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Η αφετηρία των πρωτοβουλιών ξεκίνησε με την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης το Μάρτιο του 1957 όπου ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα με έξι χώρες μέλη (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο). Ταυτόχρονα με τη Συνθήκη της Ρώμης τέθηκε σε ισχύ και η ιδρυτική Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ε.Κ.Α.Ε.), ενώ λίγο νωρίτερα

⁷ «Ευρώ, Ένα νόμισμα για την Ευρώπη», ΦΙΛΙΠΠΙΟΣ Δ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ- ΓΚΙΚΑΣ Α. ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ

(Ιούλιος 1952) είχε τεθεί σε εφαρμογή η Συνθήκη των Παρισίων η οποία θεσμοθέτησε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακος και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ.). Ίσως είναι ορθότερο να θεωρήσουμε την υπογραφή της τελευταίας Συνθήκης ως την πραγματική αφετηρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επόμενο σταθμό προς την ενοποίηση αποτέλεσε η υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (Ε.Ε.Π.) το Φεβρουάριο του 1986. Τέλος, η Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση εκφράστηκε με τη Συνθήκη του που υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1992 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου του 1993. Στη Συνθήκη αυτή εκφράστηκαν και οι προϋποθέσεις για τη δυνατότητα υλοποίησης του στόχου της νομισματικής ενοποίησης.

Η νέα ταυτότητα που προσπαθεί να αποκτήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι άμεσα συνυφασμένη με την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση και πρέπει να προσαρμοστεί στην παγκόσμια οικονομική σκηνή. Η ύπαρξη μιας νομισματικής ενοποίησης περνάει μέσα από τη λειτουργία και τη δραστηριότητα των οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών φορέων και θεσμών που απαρτίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το κύριο όργανο για την πορεία προς την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση είναι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σε συνεργασία με τις κεντρικές τράπεζες των χωρών που θα συμμετάσχουν στη Νομισματική Ένωση, το Συμβούλιο Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (Ecofin) και το Συμβούλιο Αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Commission).

2.2 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ Ο.Ν.Ε.

Η συνεργασία των οικονομικών αυτών φορέων είναι απαραίτητη ως βάση στο πως θα πρέπει να "χτιστεί" οικονομικά η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι προϋποθέσεις αναφέρονται κυρίως σε θέματα όπως:

- i. Ποιες χώρες τηρούν τα κριτήρια προκειμένου να ενταχθούν στην Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση.
- ii. Ποιές διαρθρωτικές παρεμβάσεις πρέπει να γίνουν στις οικονομίες των χωρών ώστε να υπάρξει οικονομική σύγκλιση.
- iii. Με ποιο τρόπο πρέπει να βοηθηθούν οι χώρες που έχουν επιτύχει ανάπτυξη της οικονομίας τους ώστε να επιταχυνθεί η προσαρμογή τους στην Ο.Ν.Ε. (π.χ. οικονομικά πακέτα στήριξης).
- iv. Πώς η συνεργασία μεταξύ των χωρών κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να επεκταθεί μέσω των διαφορετικών πολιτικών κατευθύνσεων.
- v. Η καταγραφή μέσω εκθέσεων και στατιστικών στοιχείων για την πορεία προς την οικονομική ενοποίηση τόσο για τις χώρες που έχουν προσχωρήσει στη Νομισματική Ενοποίηση, όσο και για αυτές που βρίσκονται πολύ κοντά σε αυτό το στόχο.
- vi. Συνεργασία με όλους τους φορείς με σκοπό την αναβάθμιση του οικονομικού και κοινωνικού επιπέδου των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Είναι σκόπιμο εδώ να αναφέρουμε την επίδραση και τις συνέπειες της οικονομικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη βιομηχανία, στο εμπόριο, στις κεφαλαιαγορές των κρατών-μελών, στους καταναλωτές και στην απασχόληση.

Οι βιομηχανικές επιχειρήσεις που ανήκουν στη Νομισματική Ένωση, είναι προφανές ότι έχουν σημαντικό όφελος από την οικονομική ανάπτυξη και τη Νομισματική Ενοποίηση. Από την ύπαρξη ενός ενιαίου νομίσματος εξαλείφεται ο συναλλαγματικός κίνδυνος και μειώνεται η δαπάνη για αγοραπωλησίες συναλλάγματος. Οι επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα να αποφασίσουν σε ποια χώρα θα εγκαταστήσουν το φυσικό κεφάλαιο τους για την παραγωγή προϊόντων χωρίς το φόβο συναλλαγματικών μεταβολών. Επιπρόσθετα, το κόστος της χρηματοδότησης θα μειωθεί αισθητά λόγω της διεύρυνσης της αγοράς κεφαλαίων, της αύξησης του ανταγωνισμού στον πιστωτικό τομέα και των συγκλίσεων των επιτοκίων με αποτέλεσμα να διευκολύνει τις επιχειρήσεις για αναζήτηση νέων αγορών και νέων ευκαιριών.

Το κόστος της Νομισματικής Ενοποίησης για τις βιομηχανίες εστιάζεται κυρίως στις αλλαγές που αφορούν την τροποποίηση των εντύπων, των συμβολαίων που συνάπτονται, των συστημάτων μισθοδοσίας, τη χρηματοπιστωτική πολιτική και το λογιστικό σύστημα. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ενωμένη Ευρώπη έχουν επιτύχει μεγάλους ρυθμούς ανάπτυξης και κερδοφορίας που συνεπάγεται τη στήριξη του οικονομικού και κοινωνικού κράτους που εδρεύουν.

Η ύπαρξη μιας δυνατής Ευρωπαϊκής Οικονομίας ωθεί τις επιχειρήσεις στο να αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους εκτός της Γηραιάς Ηπείρου, να εκσυγχρονίζονται με καινούργια μηχανήματα και να αναζητούν το ειδικευμένο προσωπικό πέρα των συνόρων των χωρών που εδρεύουν.

2.3 ΒΑΘΜΟΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε μεταξύ των 300 μεγαλύτερων ευρωπαϊκών χωρών το Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 1997⁸ διαπιστώθηκε ότι:

- Το 50% αυτών που απάντησαν θεωρεί τη νομισματική ενοποίηση ως ένα από τα πιο σημαντικά θέματα για την επιχείρησή τους.
- Το 87% εκτιμά ότι η εταιρεία τους θα ωφεληθεί από την καθιέρωση του ευρώ.
- Το 58% ανέφερε ως το πλέον σημαντικό όφελος για την επιχείρησή τους της εξάλειψη των συναλλαγματικών διακυμάνσεων.
- Το 49% πιστεύει ότι το μέσο επίπεδο τιμών θα μειωθεί, ως αποτέλεσμα της μεγαλύτερης διαφάνειας των τιμών, ενώ το 27% εκτιμά ότι οι μισθοί θα ανέλθουν.

⁸ «ΕΥΡΩ, Ένα νόμισμα για την Ευρώπη», ΦΙΛΙΠΠΟΣ Δ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ- ΓΚΙΚΑΣ Α. ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ, Βαθμός προετοιμότητας των Ευρωπαϊκών Επιχειρήσεων

- Παρά τις παραπάνω εκτιμήσεις αναφορικά με τις τιμές και τους μισμούς, το 77% πιστεύει ότι η Νομισματική Ενοποίηση θα έχει μακροπρόθεσμα θετικές επιπτώσεις στην κερδοφορία.
- Το 57% συμφωνεί ότι η Ο.Ν.Ε. θα επηρεάσει τη στρατηγική τιμολόγησης των προϊόντων διεθνώς, ενώ το 52% εκτιμά ότι θα επηρεάσει τη στρατηγική προώθησης προϊόντων στο εξωτερικό.
- Το 81% ανέφερε ότι έχει προχωρήσει σε διερεύνηση των επιπτώσεων της Ο.Ν.Ε. στην επιχείρησή τους.
- Παραδόξως, ένας σημαντικός αριθμός από τους ερωτηθέντες ανέφερε ότι δεν έχει σκοπό να επανεξετάσει το χώρο λειτουργίας της επιχείρησης (63%), τη δομή της (58%) ή το στρατηγικό της σχέδιο (32%).
- Το 59% δήλωσε ότι έχει έτοιμη στρατηγική, αλλά το 62% δήλωσε ότι οι επιχειρήσεις τους δεν έχουν κάνει αποτίμηση του συνολικού κόστους προσαρμογής του Ευρώ. Αυτοί που απάντησαν ότι έχουν προβεί σε εκτίμηση του κόστους ανέφεραν ότι αυτό θα ανέλθει σε 30 εκατομμύρια δολάρια κατά μέσο όρο.
- Από τις επιχειρήσεις που έχουν προβεί σε εκτίμηση κόστους, μόνο το 68% μερίμνησε για τη δαπάνη αυτή στον προϋπολογισμό της επιχείρησης.
- Ένα χρόνο μόνο πριν από την εισαγωγή του Ευρώ, μόνο το 2% από όσους έχουν αναπτύξει στρατηγική για το Ευρώ, έχει ολοκληρώσει την εφαρμογή του σχεδίου δράσης, το 49% βρίσκεται στη διαδικασία εφαρμογής του αλλά το 46% δεν έχει ξεκινήσει ακόμα.

2.4 ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ Ο.Ν.Ε.

Οι επενδυτές που δραστηριοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα έχουν τη δυνατότητα να πολλαπλασιάσουν τις επενδυτικές τους ευκαιρίες λόγω της διεύρυνσης της αγοράς. Η διεύρυνση και η ενοποίηση των ευρωπαϊκών αγορών θα έχει σαν συνέπεια να αποκτήσουν τόσο οι θεσμικοί επενδυτές όσο και οι ιδιώτες τη δυνατότητα να επενδύουν ολοένα και περισσότερο σε ευρωπαϊκές μετοχές. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι θα υπάρξει ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών εφόσον θα αυξηθούν τα ποσά συναλλαγών και οι τοποθετήσεις κεφαλαίων θα είναι πολύ μεγαλύτερες. Η εισροή των κεφαλαίων, με μείωση της επικινδυνότητας λόγω της μείωσης των συναλλαγματικών επενδύσεων θα ενισχύσει τις οικονομίες των χωρών-μελών της Ενοποιημένης Ευρώπης και την εισροή κεφαλαίων στις επιχειρήσεις που θα τους δίνουν τη δυνατότητα για μεγαλύτερη ανάπτυξη στην κερδοφορία. Ήδη μεταξύ των οικονομικών φορέων συζητείται η ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού Χρηματιστηρίου.

Μια δύσκολη παράμετρος που υπάρχει στα πλαίσια της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης είναι η εξοικείωση των καταναλωτών με το νέο νόμισμα. Αν και είναι προσχεδιασμένο ότι από την 1^η Ιανουαρίου του 2002 οι πολίτες των χωρών της Ζώνης του Ευρώ θα έχουν τα πρώτα κέρματα και χαρτονομίσματα σε Ευρώ, ωστόσο παρατηρείται δυσκολία στην προσαρμογή που οφείλεται κυρίως στην ελλιπή ενημέρωση. Ο καταναλωτής θα έχει τη δυνατότητα να αγοράζει την ποσότητα, την ποιότητα και το προϊόν που του προσφέρει η εσωτερική ευρωπαϊκή αγορά έχοντας μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά τις τιμές των

προϊόντων. Οι καταναλωτές θα μπορούν πλέον να συγκρίνουν την τιμή που πληρώνουν για ένα προϊόν με την τιμή που πληρώνουν οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι. Πιθανότερο αποτέλεσμα αυτής της διαφάνειας θα είναι η αύξηση του ανταγωνισμού και η πτώση των τιμών. Επίσης ο καταναλωτής κερδίζει από την εξοικονόμηση των τραπεζικών προμηθειών για αγοραπωλησίες συναλλάγματος κάθε φορά που θέλει να ταξιδέψει στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει η Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση είναι το θέμα της απασχόλησης. Το πρόβλημα της ανεργίας αποτελεί το μεγαλύτερο “αγκάθι” για τους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς της EUROLAND εφόσον συνδέεται με το γεγονός της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης. Θεωρείται ότι η αυστηρή οικονομική πολιτική που ακολουθούν οι χώρες για να διασφαλίσουν την οικονομική σύγκλιση, ευθύνεται για την παρατηρούμενη ανεργία. Οι εμπειρικές μελέτες διαπιστώνουν ότι η ανεργία στην Ευρώπη οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει υψηλή κινητικότητα των εργαζομένων εντός των ορίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο ότι ο ομοσπονδιακός προϋπολογισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει σταθεροποιητικά αναδιανέμοντας τις εισφορές των μη πληγείσων προς τις πληγείσες περιοχές.

Για το θέμα της απασχόλησης εκλήθη η Διακυβερνητική Διάσκεψη που κατέληξε στη Συνθήκη του Άμστερνταμ⁹ που αφορούσε την ενεργότερη ανάμειξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα εργασιακής πολιτικής.

Ειδικότερα, η Συνθήκη του Άμστερνταμ, άρθρο 128, προβλέπει τα εξής:

- Οι ηγέτες κυβερνήσεων ή κρατών, σε ετήσια βάση, θα προβαίνουν σε ανακοίνωση σχετικά με την πορεία της απασχόλησης στην Ευρώπη λαμβάνοντας υπόψη την ετήσια αναφορά του Ecofin και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- Με βάση τις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το Συμβούλιο Υπουργών, σε ετήσια βάση, θα διατυπώνει κατευθυντήριες οδηγίες για πολιτικές απασχόλησης στην Ένωση, τις οποίες στη συνέχεια λαμβάνουν υπόψη οι χώρες-μέλη.
- Κάθε μέλος θα υποβάλλει στο συμβούλιο Υπουργών και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκθεση σχετικά με τις πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί στη βάση των προαναφερθείσων οδηγιών
- Κάθε χρόνο, το Συμβούλιο Υπουργών θα αξιολογεί, λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης, της εφαρμογή των οδηγιών από τα κράτη-μέλη και αν το κρίνει απαραίτητο, θα προβαίνει σε συστάσεις προς χώρες-μέλη, με βάση προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

⁹ ΕΥΡΩ, Ένα νόμισμα για την Ευρώπη, ΦΙΛΙΠΠΟΣ Δ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ- ΓΚΙΚΑΣ Α. ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ, (Διακυβερνητική Διάσκεψη του Άμστερνταμ και Απασχόληση)

- Το Συμβούλιο Υπουργών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την πορεία της απασχόλησης στην Ένωση, στην οποία θα περιέχονται συγκριτικά στοιχεία για τις πολιτικές που ακολουθήθηκαν καθώς και προτάσεις για τις καλύτερες πρακτικές. Τέλος προτείνεται η συγκρότηση της Επιτροπής Απασχόλησης με συμβουλευτικό χαρακτήρα για να υποστηρίξει την υλοποίηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση.

Επίσης η Ευρωπαϊκή Ένωση ανακοίνωσε 12 βασικούς άξονες¹⁰ που αφορούν την απασχόληση και πρέπει να εφαρμοστούν σταδιακά:

1. Ο εκσυγχρονισμός της οργάνωσης εργασίας (ευέλικτα ωράρια).
2. Η υποστήριξη της προσαρμογής των επιχειρήσεων στα νέα δεδομένα (ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών στήριξης).
3. Η δημιουργία ευνοϊκότερου για την απασχόληση φορολογικού συστήματος (μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης).
4. Η ενθάρρυνση της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων (απλούστευση διαδικασιών και επιβαρύνσεων).
5. Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε νέους τομείς (κοινωνικό τομέα, νέα τεχνολογία).

¹⁰ ΗΜΕΡΗΣΙΑ, 26 Φεβρουαρίου 1999, Άρθρο με τίτλο: «Στο τραπέζι οι προτάσεις της Ε.Ε. για την ανεργία»

6. Διευκόλυνση της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία.
7. Κατάρτιση του 20% των ανέργων.
8. Αντιμετώπιση εντός 6μήνου της ανεργίας των νέων και εντός 12μήνου της ανεργίας των μακροχρόνια ανέργων.
9. Στροφή από τα παθητικά στα ενεργητικά μέτρα (αναθεώρηση επιδοματικής πολιτικής).
10. Συνδυασμό επαγγελματικού και οικογενειακού βίου.
11. Καταπολέμηση διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών.
12. Διευκόλυνση της επανένταξης στην αγορά εργασίας.

2.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχυμένη από ένα ενιαίο νόμισμα μπορεί να αναδείξει την πλήρη δυναμική της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς και να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Η θεσμική και πολιτική πλευρά της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ενισχύεται κάθε φορά που ενδυναμώνεται η οικονομική βάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ανάπτυξη μιας οικονομικά δυνατής Ευρώπης μπορεί να συμβάλει και στην ανάπτυξη μιας ουσιαστικής κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

Όμως για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο πρέπει να υπάρξει μια ισορροπία στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Τα κύρια προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η έλλειψη της πολιτικής ολοκλήρωσης, αφού υπάρχουν πολιτικές αντιπαραθέσεις όπως για παράδειγμα η “κόντρα” μεταξύ Γερμανίας και Γαλλίας για τη διοίκηση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας. Οι θεσμοί που διατηρούνται μέσα στα πλαίσια των ευρωπαϊκών οργάνων πρέπει να αναβαθμιστούν ώστε να μην υπάρχουν φαινόμενα οικονομικών σκανδάλων, κακοδιαχείρισης των κοινοτικών χρημάτων όπως συνέβη με το οικονομικό σκάνδαλο που ξέσπασε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την Άνοιξη του 1999.

Το πρόβλημα της ανεργίας εξακολουθεί να παραμένει μεγάλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρόλα τα διαρθρωτικά μέτρα και τις αποφάσεις που έχουν παρθεί. Στη EUROLAND υπάρχει η οικονομική υποδομή, υπάρχουν οι ισχυρές αγορές και η οικονομική ανάπτυξη θεωρείται σίγουρη. Αυτό που λείπει είναι ο ηγέτης που θα την κυβερνήσει.

Η μεγάλη πρόκληση που υπάρχει σήμερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι η σχεδίαση μιας ισχυρής ευρωπαϊκής στρατηγικής που σαν στόχο θα έχει την ανάπτυξη και την απασχόληση, τη συμπλήρωση και την ενίσχυση της σταθεροποιητικής πολιτικής που εφαρμόζεται από την εποχή του Μάαστριχτ. Η επιτυχία της Οικονομικής Νομισματικής Ενοποίησης προϋποθέτει μια νέα αντίληψη όσον αφορά τις κοινωνικές πολιτικές και ιδιαίτερα τις πολιτικές που στοχεύουν στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Το 1999 αποτέλεσε έτος αξιολόγησης για το αν η Ελλάδα θα κατάφερνε να ενταχθεί στην Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση εκπληρώνοντας τους όρους που είχαν τεθεί σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Είναι σκόπιμο να αναφέρουμε εδώ τους όρους της συνθήκης του Μάαστριχτ αλλά και να συγκρίνουμε τους όρους αυτούς με το πόσο κοντά βρισκόταν η Ελλάδα.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ έθετε ως προϋπόθεση συμμετοχής των κρατών-μελών στη Νομισματική Ένωση την ικανοποίηση νομικών αλλά και οικονομικών κριτηρίων, που είναι γνωστά ως “κριτήρια σύγκλισης”¹¹. Τα κριτήρια αυτά αναλύονται ακολούθως:

1. Το κριτήριο σταθερότητας τιμών

Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, η αξιολογούμενη χώρα-μέλος θεωρείται ότι επιτυγχάνει σταθερότητα τιμών, αν ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού που καταγράφηκε στη χώρα αυτή κατά τη διάρκεια του έτους που προηγείται της αξιολόγησης, δεν υπερβαίνει κατά περισσότερο από 1,5 ποσοστιαία μονάδα τον

¹¹ ΕΥΡΩ, Ένα νόμισμα για την Ευρώπη, ΦΙΛΙΠΠΟΣ Δ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ- ΓΚΙΚΑΣ Α. ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ

αντίστοιχο ρυθμό που σημείωσαν στο διάστημα τρεις, το πολύ, χώρες-μέλη με την καλύτερη επίδοση από πλευράς πληθωρισμού.

2. Το κριτήριο της σύγκλισης επιτοκίων

Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, η υποψήφια χώρα-μέλος για το διάστημα ενός έτους πριν από την αξιολόγηση, θα πρέπει να έχει μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο που να μην υπερβαίνει εκείνο των τριών, το πολύ κρατών-μελών με την καλύτερη επίδοση από πλευράς πληθωρισμού περισσότερο από δύο ποσοστιαίες μονάδες.

3. Τα δημοσιονομικά κριτήρια που είναι δύο:

i. Το κριτήριο του δημοσιονομικού ελλείμματος.

Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, η χώρα-μέλος θεωρείται ότι επιτυγχάνει σταθερότητα δημοσίων οικονομικών, αν δεν βρίσκεται σε κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος που σημαίνει ότι ο λόγος του δημοσίου ελλείμματος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. δεν υπερβαίνει το 3% εκτός αν ο λόγος σημειώνει συνεχή και ουσιαστική πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς.

ii. Το κριτήριο του δημοσίου χρέους.

Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το Α.Ε.Π. δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το 60% του Α.Ε.Π., εκτός εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό.

3.1 1999: ΕΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ Ο.Ν.Ε.

Κάτω από αυτούς τους όρους η ελληνική οικονομία είχε σταθερή βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών¹².

Πρώτον, ο λόγος του χρέους προς το Α.Ε.Π. μειώθηκε από το 109,4% του 1997 σε 106,1% το 1998, ενώ αναμενόταν να μειωθεί περαιτέρω στο τέλος του 1999. Ο λόγος του δημοσιονομικού ελλείμματος προς το Α.Ε.Π. μειώθηκε στο 2,4% το 1998 από 3,9% το 1997, κάτω δηλαδή από το όριο του 3% της Συνθήκης του Μάαστριχτ, ενώ είχε υπολογιστεί ότι θα μειωθεί στο 1,9% το 1999.

Το βασικότερο που είχε να αντιμετωπίσει η πολιτεία στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο είναι η καθοδική πορεία του πληθωρισμού. Ο μέσος ετήσιος όρος του πληθωρισμού από 5,5% το 1997, έπεσε στο 4,8% το 1998. Την άνοιξη του 1999 κινήθηκε στο 2,5% περίπου, ενώ το κριτήριο σύγκλισης που επιβάλλεται με αναφορά το μέσο πληθωρισμό των τριών χωρών με το μικρότερο πληθωρισμό κυμαίνεται από 0,5% στο 1,5%.

Σύμφωνα με το οικονομετρικό υπόδειγμα της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, ακόμα και στο απαισιόδοξο σενάριο στο οποίο ο ρυθμός ανόδου του πραγματικού Α.Ε.Π. της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης επιβραδύνεται στο 1,5% το 1999 και 2% το 2000, το

¹² ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ «ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ» 1999

Α.Ε.Π. της Ελλάδας συνεχίζει να εμφανίζει σχετικά υψηλούς ρυθμούς αύξησης, 3,1% το 1999 και 3,5% το 2000.

3.2 ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ Ο.Ν.Ε.

Η πρόκληση για το μέλλον είναι αν η Ελλάδα και η ελληνική οικονομία θα κατορθώσει να εκσυγχρονίσει το παραγωγικό της δυναμικό και να ανταγωνιστεί τους ευρωπαϊούς εταίρους της. Οι επενδύσεις σε υποδομή (οδικές αρτηρίες κ.λ.π.) που συγχρηματοδοτούνται με τη βοήθεια της Ε.Ε. αποτελούν ένα σημαντικό ξεκίνημα αλλά δεν επαρκούν. Η ανάγκη για ριζικές διαρθρωτικές αλλαγές καθώς και για βελτίωση της παραγωγικότητας του ιδιωτικού και του ευρύτερου δημόσιου τομέα είναι επιτακτική. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο αξιολογικός οίκος Moody's Investor Services καθώς και άλλοι διεθνείς οργανισμοί επικεντρώνονται στο θέμα των διαρθρωτικών αλλαγών. Η ελληνική οικονομία πρέπει να αποκτήσει την απαιτούμενη ευελιξία ώστε να μπορεί να αντιδρά σε δυσμενείς εξωτερικούς παράγοντες αυτόματα, χωρίς τη διακριτική παρέμβαση των ασκούντων της οικονομικής πολιτικής.

Η παγκόσμια πραγματικότητα που συνεχώς αλλάζει θα πρέπει να βρίσκει την ελληνική οικονομία προσαρμοσμένη στις καινούργιες συνθήκες που δημιουργούνται. Σε κάθε προσπάθεια για την ικανοποιητική ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, η συνεργασία μεταξύ πολιτείας, επιχειρήσεων και εξωτερικά οικονομικών φορέων αλλά και η ενημέρωση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία μιας οικονομικά ισχυρής Ελλάδας.

Οι επιχειρήσεις στον ελλαδικό χώρο έχοντας τη δυνατότητα να αντλούν κεφάλαια μέσα από το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών πρέπει να εκσυγχρονιστούν και να συνδέσουν την εσωτερική οικονομική πολιτική τους με εκείνη των κρατικών φορέων και να αναπτύξουν αυτόνομη “εξωτερική” οικονομική πολιτική έτσι ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν σε κάθε είδους κρίσεις, αλλά και να αναπτύξουν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα ώστε να αποτελούν δυναμικές οικονομικές επιχειρησιακές μονάδες.

Η χαμηλή ανταγωνιστικότητα που μπορεί να προκύψει μετά την είσοδο της ελληνικής οικονομίας στην Ο.Ν.Ε. εντάσσεται στο πλαίσιο στο οποίο τόσο ο δημόσιος όσο και ο ιδιωτικός τομέας θα πρέπει να προσαρμοστούν από τώρα στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον με την αναδιάρθρωση των δομών τους.

3.2.1 Διαρθρωτικές αλλαγές

Οι διαρθρωτικές αλλαγές που αφορούν το δημόσιο τομέα εστιάζονται στις αποκρατικοποιήσεις και τις ιδιωτικοποιήσεις δημοσίων επιχειρήσεων προς όφελος της ελληνικής οικονομίας. Παρόμοιες συστάσεις προς αυτή την κατεύθυνση είχε κάνει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συστήνοντας αυστηρότερη δημοσιονομική πολιτική ως παράγοντα εξασφάλισης της συμμετοχής της Ελλάδας στην Οικονομική Νομισματική Ενοποίηση.

Στον ακόλουθο πίνακα παρατίθενται οι διαρθρωτικές αλλαγές που είχαν προταθεί από την κυβέρνηση και πραγματοποιήθηκαν το 1998.

Πίνακας 3.β.1

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Ιδιωτικοποίηση Τράπεζας Μακεδονίας-Θράκης (Απρίλιος 1998).
- Νόμος εξυγίανσης Ολυμπιακής Αεροπορίας (Απρίλιος 1998).
- Μετοχοποίηση Ελληνικών Πετρελαίων (Ιούνιος 1998).
- Ιδιωτικοποίηση Τράπεζας Κρήτης (Ιούνιος 1998).
- Ιδιωτικοποίηση Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος (Ιούλιος 1998).
- Νόμος για τη ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων (Ιούλιος 1998).
- Υπογραφή συμβολαίου διαχείρισης ΕΛ.ΤΑ (Ελληνικά ταχυδρομεία) (Ιούλιος 1998).
- Τρίτη μετοχοποίηση Ο.Τ.Ε. (Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας) (Νοέμβριος 1998).
- Υπογραφή συμβολαίου διαχείρισης Ο.Α.Σ.Α. (Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών), Ε.Θ.Ε.Λ. (Εταιρεία Θερμικών Λεωφορείων), Η.Λ.Π.Α.Π. (Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Περιοχής Αθηνών Πειραιώς), Η.Σ.Α.Π. (Ηλεκτρικοί Σιδηρόδρομοι Αθηνών Πειραιώς), Ο.Σ.Ε. (Οργανισμός Σιδηρόδρομων Ελλάδος) (Σεπτέμβριος 1998).

Τα έσοδα από τις ιδιωτικοποιήσεις εκτιμάται ότι ανήλθαν σε 1.022 δισεκατομμύρια δραχμές το 1998. Το πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων συνεχίστηκε και το 1999 με τις μετοχοποιήσεις άλλων τριων δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών (ΔΕΚΟ), από τις 10 συνολικά που είχαν προταθεί, ως ακολούθως:

- Καταστήματα Αφορολογήτων Ειδών, ποσοστό 67% (αρχές 1999).
- Olympic Catering, ποσοστό 25% (αρχές 1999).

- Ιονική Τράπεζα, ποσοστό 51% (αρχές 1999).

Η ύπαρξη προϋποθέσεων για την πραγματοποίηση των ιδιωτικοποιήσεων έχει σαν σκοπό:

- 1) Την εξυγίανση των προβληματικών επιχειρήσεων.
- 2) Τη θεσμική ανασυγκρότησή τους με τη μετατροπή τους σε Ανώνυμες Εταιρείες.
- 3) Τη διαφάνεια στη διαδικασία μετοχοποίησης ή ιδιωτικοποίησης.
- 4) Τη διασφάλιση των θέσεων εργασίας στις υπό ιδιωτικοποίηση ή μετοχοποίηση επιχειρήσεις.
- 5) Η διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος με την ευρεία έννοια.

3.2.2 Πλεονεκτήματα των διαρθρωτικών κινήσεων στο πλαίσιο των αποκρατικοποιήσεων.

Οι απόψεις που έχουν εκφραστεί είναι:

- Ότι η αποκρατικοποίηση γίνεται με στόχο την άντληση κεφαλαίων από τον ιδιωτικό τομέα με σκοπό τη χρηματοδότηση αναπτυξιακών προγραμμάτων των επιχειρήσεων τα οποία σε διαφορετική περίπτωση θα έπρεπε να εξευρεθούν με άλλους τρόπους, όπως π.χ. από τον προϋπολογισμό και την φορολογία.

- Μέσα από την αποκρατικοποίηση θα υπάρξει αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών προς τους πολίτες με τη βελτίωση του management των επιχειρήσεων, την αποδυνάμωση των πελατειακών σχέσεων και με τον καθημερινό έλεγχο της αγοράς για τη λειτουργία των επιχειρήσεων.

3.2.3 Συμπεράσματα

Για να μπορέσει να αντεπεξέλθει η Ελληνική Οικονομία αλλά και όλοι οι οικονομικοί άξονες που την απαρτίζουν μπροστά στα νέα δεδομένα του ανταγωνισμού, για να μπορέσει να εισέλθει στην Οικονομική Νομισματική Ενοποίηση και για να μπορέσει να κρατήσει τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης πρέπει να γίνουν ορισμένες διαρθρωτικές παρεμβάσεις από το κράτος. Πρέπει να υπάρχει συνεργασία μεταξύ δημοσιονομικών και ιδιωτικών φορέων και θα πρέπει όλοι να εκμεταλλευτούν τα μέτρα οικονομικής στήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Κοινοτικά Πακέτα Στήριξης), έτσι ώστε να αναβαθμιστεί η ελληνική αγορά και από αναδυόμενη να γίνει πλήρως ανταγωνιστική.

4. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Στο σημερινό κόσμο, ισχυρός είναι εκείνος που διαθέτει ισχυρή οικονομία. Τέτοια οικονομία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τις προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν την ανάπτυξη των επιμέρους οικονομικών μονάδων (ιδιωτικών και κρατικών) που συγκροτούν το στήριγμα της εθνικής οικονομίας. Θεωρούμε ότι κάτι τέτοιο αποτελεί καθήκον και υποχρέωση τόσο της πολιτικής ηγεσίας όσο και των φορέων που εκπροσωπούν τις διάφορες κοινωνικές και οικονομικές ομάδες. Θα χρησιμοποιήσουμε λοιπόν το μοντέλο S.W.O.T. για να περιγράψουμε το πλαίσιο μιας συνολικής στρατηγικής που θα πρέπει να στηριχτούν οι Ελληνικές Επιχειρήσεις προκειμένου να επιτύχει μακροοικονομικούς και μικροοικονομικούς στόχους.

4.1 S.W.O.T. ANALYSIS

4.1.1 *Strengths* (Δυνατά σημεία των Ελληνικών Επιχειρήσεων)

- Η Ελλάδα βρίσκεται στο σταυροδρόμι πολλών υπό ανάπτυξη περιοχών του κόσμου.
- Η Ελλάδα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (και άλλων μεγάλων διεθνών οργανισμών).
- Η Ελλάδα είχε πάντα και εξακολουθεί να έχει αξιόλογο επιχειρηματικό δυναμικό.

- Η Ελλάδα διαθέτει, τουλάχιστον σε επίπεδο μεγάλων επιχειρήσεων, ισχυρό επαγγελματικό management το οποίο σε αρκετές περιπτώσεις εξάγει στο εξωτερικό (Lavifarm, ΦΑΓΕ Α.Ε., Πετζετάκης Α.Ε. κ.α.).
- Η χώρα μας έχει δυνατότητες ταχείας ανάπτυξης της οικονομίας της (τουρισμός, τομέας υπηρεσιών, ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε πρώην ανατολικές χώρες, τομέας πληροφορικής κ.α.)

4.1.2 Weaknesses (Αδύνατα σημεία)

- Έλλειψη ιδεωδών και επιχειρηματικών στόχων.
- Έλλειψη οράματος αλλά και ομαδικού πνεύματος απαραίτητων ειδικά σε κρίσιμες περιόδους
- Έλλειψη συναίνεσης και ύπαρξη αντιπαλότητας σε κοινωνικά θέματα.
- Έλλειψη σταθερών κανόνων του παιχνιδιού σε θέματα οικονομίας (συχνή αλλαγή νόμων άρα εμπόδιο για επενδυτική δραστηριότητα).
- Απυρόβλητο και ατιμωρησία πολιτικών / managers του δημοσίου χρήματος.
- Περιβολή της χώρας από μη φιλικές χώρες γεωγραφικά απομονωμένες από την υπόλοιπη Ευρώπη.

4.1.3 Opportunities (Ευκαιρίες)

- Ατού για την χώρα μας που είναι η μοναδική στην περιοχή που συμμετέχει στην Ε.Ε..
- Γειτνίαση με νέες αγορές που προσφέρονται για επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Ύπαρξη νέων επιχειρηματιών και managers που μπορούν να αξιοποιηθούν ως "εμπροσθοφυλακή" σε οικονομικές κατακτήσεις.

4.1.4 Threats (Απειλές)

- Γεωγραφική και οικονομική απομόνωση της χώρας από τον Ευρωπαϊκό κορμό.
- Μη εκμετάλλευση ευκαιριών για τουριστική ανάπτυξη.
- Παιδεία υπό αμφισβήτηση.
- Τριγμοί στον κοινωνικό ιστό και στις αξίες.
- Ύπαρξη ισχυρών συντεχνιών που πολλές φορές παραλύουν τα πάντα.
- Έλλειψη μακροχρόνιου προγραμματισμού και μεθόδου σε όλα τα επίπεδα.
- Ύπαρξη κομματικής αντιπαλότητας που πολλές φορές ξεπερνά τα όρια του επιτρεπτού θέτοντας σε κίνδυνο οικονομικά και εθνικά συμφέροντα.
- Νοοτροπία των Ελλήνων να έχουν πιο εύκολη την λέξη "δικαιώματα" στο λεξιλόγιό τους παρά την λέξη "υποχρεώσεις".

4.2 Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Στην πρόκληση του 2000 η ελληνική επιχείρηση θα πρέπει να απαντήσει με την ανάπτυξη και την επέκταση της στην διεθνή αγορά. Μέσα επιτυχίας στην προσπάθεια αυτή, η ευελιξία και η ταχύτητα προσαρμογής της στις ραγδαία εξελισσόμενες συνθήκες της αγοράς. Εργαλείο που θα τις παράσχει το συγκριτικό πλεονέκτημα, ο επανασχεδιασμός της οργάνωσης, της φιλοσοφίας και της λειτουργίας της. Στην προσπάθεια αυτή οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν θα πρέπει να επιλέξουν ως εύκολη και προσωρινή την λύση της διεξόδου προς τις Βαλκανικές αγορές αλλά να αυξήσουν τις φιλοδοξίες τους για διείσδυση σε διεθνείς αγορές. Μερικές προτάσεις που μπορούν να γίνουν είναι οι ακόλουθες:

1. Οι ελληνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να ενημερωθούν και να αξιοποιήσουν μια σειρά από προγράμματα και πρωτοβουλίες της Ε.Ε (Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης).
2. Οι μικρομεσαίες εταιρείες σ' αυτήν την συγκυρία εμφανίζονται να έχουν σημαντικό ρόλο για την μελλοντική πορεία της αγοράς.
3. Επιβάλλεται η ανάπτυξη πολιτικών Marketing.
4. Αναγκαία προϋπόθεση ο στρατηγικός σχεδιασμός.
5. Διαφορετική προσέγγιση προς την αξιοποίηση και την εκμετάλλευση των πληροφοριών.
6. Είσοδος στο Χρηματιστήριο.

7. Πρέπει να πρωτοστατεί η ηγεσία αξιοποιώντας τον παράγοντα άνθρωπο.
8. Απόκτηση εταιρικής κουλτούρας.
9. Θα πρέπει να γίνουν θαρραλέες καινοτομίες.
10. Να προωθηθεί η ποιοτική αναβάθμιση της οργάνωσης, των προϊόντων και των υπηρεσιών.
11. Εξαγορά και εξυγίανση άλλων επιχειρήσεων.

Στο σημείο αυτό δεν θα πρέπει να παραγνωριστεί η αμφίδρομη σχέση που υπάρχει μεταξύ επιχείρησης και αγοράς. Και εδώ μιλάμε πλέον για πολιτικές marketing που αποδείχθηκαν τόσο σημαντικές για την επιτυχημένη ή όχι πορεία ελληνικών εταιρειών την τελευταία δεκαετία.

4.3 ΤΟ " ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ" ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Την ίδια γραμμή πλεύσης με τα παραπάνω θα μπορούσαμε να πούμε ότι ακολουθούν και οι πολιτικές-κυβερνητικές θέσεις. Είναι σημαντική η ταύτιση των απόψεων κυβέρνησης και επιχειρηματικού κόσμου στο ζήτημα της ανάπτυξης ως μοχλού εξισορρόπησης του πιο μεγάλου ίσως κοινωνικού προβλήματος που λέγεται ανεργία.

Το αναπτυξιακό πλαίσιο των κυβερνήσεων της τελευταίας πενταετίας λαμβάνει τα μηνύματα που έρχονται από τις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές αλλαγές. Παρατηρούμε ότι η ελληνική επιχείρηση έχει στην προκειμένη περίπτωση και την

κυβερνητική συγκατάθεση για εξέλιξη και ανάπτυξη στα επόμενα χρόνια. Ως γνωστό η επιχειρηματική ανάπτυξη έχει δύο συνθήκες: την *αναγκαία*, που αφορά τα πολιτικοκοινωνικά δεδομένα, και την *επαρκή*, που αφορά τα τεχνοκρατικά. Και στις δύο περιοχές δεν πρέπει να υποτιμηθεί η σημασία της ιστορικής διαδρομής που έχει διανυθεί τα τελευταία χρόνια. Όπως αναφέραμε και πρωτίτερα το κενό βρίσκεται στην έννοια της μακροπρόθεσμης προοπτικής και της μεθοδικής προσπάθειας που θα στηρίξουν την ανάπτυξη και την κοινωνική ευθύνη.

4.4 ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

4.4.1 Βαλκάνια: Η εξέλιξη των ελληνικών επενδύσεων

Στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων η Ελλάδα κατέχει μια ιδιάζουσα θέση λόγω των γεωγραφικών και των οικονομικών συνθηκών. Οι ελληνικές επιχειρήσεις τα τελευταία χρόνια ανέπτυξαν μεγάλες οικονομικές και επενδυτικές δραστηριότητες σε χώρες της βαλκανικής, εκμεταλλευόμενες την οικονομική απραξία και τα κοινωνικά προβλήματα στις χώρες αυτές.

Οι δραστηριότητες των ελληνικών επιχειρήσεων αναφέρονται κυρίως στην διείσδυση σε τομείς όπως είναι:

- A)** Ο τραπεζικός τομέας.
- B)** Τηλεπικοινωνίες.
- Γ)** Τομέας ενδυμάτων
- Δ)** Μεταποίηση – Τυποποίηση.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις επενδύοντας στις χώρες αυτές πέτυχαν τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, αύξηση παραγωγικότητας, άντληση νέων κεφαλαίων από τις αγορές αυτές, αύξηση των εξαγωγών προϊόντων και τη δημιουργία ισχυρών συνεργασιών και εξαγορών με επιχειρήσεις των χωρών των Βαλκανίων (π.χ. εταιρείες BANKA BUCURESTI (Τράπεζα Πίστεως), Tirana Branch (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος)κλπ).

Η επιχειρηματική αυτή δραστηριότητα ωφέλησε πολλές ελληνικές εταιρείες στην ανάπτυξη τους και στην αύξηση μακροοικονομικών μεγεθών. Η δραστηριότητα αυτή όμως πρέπει να συνεχισθεί με εντονότερη προσπάθεια και με νέες στρατηγικές ώστε να οργανωθούν περισσότερο και να αποτελέσουν κινητήριο μοχλό για την ελληνική οικονομία. Εξάλλου δεν πρέπει να αμελήσουμε εδώ ότι υπάρχει ιδιαίτερα έντονος ανταγωνισμός στη βαλκανικά από επιχειρήσεις δυτικών χωρών όπως Ιταλία, Γερμανία, Βέλγιο Ολλανδία αλλά και από την Τουρκία που εισάγει ανταγωνιστικά ως προς την τιμή προϊόντα.

Θα ήταν σκόπιμο εδώ να αναφέρουμε τη θέση που κατέχει η Ελλάδα σε μερικές χώρες της Βαλκανικής:

- A)** Στην Αλβανία οι ελλαδικές επιχειρήσεις έρχονται δεύτερες στις ξένες επενδύσεις από άποψη πλήθους επενδύσεων και συνολικού ύψους.
- B)** Στη Βουλγαρία έρχεται στην έκτη θέση μεταξύ των αλλοδαπών επενδυτών κατέχοντας το 4,81% του συνολικού κεφαλαίου των ξένων επενδύσεων.

Γ) Στα Σκόπια κατέχει την πρωτιά συγκεντρώνοντας το πλήθος των επενδύσεων στην παραγωγή καταναλωτικών αγαθών και ενδυμάτων.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται η κατανομή των ελληνικών επενδύσεων στα Βαλκάνια.

Πίνακας 4.δ.1

	Καφάλαιο		Πλήθος εταιριών	Θέσεις εργασίας	Μέση επένδυση	Μέση επένδυση ανά θέση εργασίας
	δισ όρχ	εκ. δολ.				
Αλβανία	25,1	89,0	200	7.400	445.000	12.027
Βουλγαρία	17,0	60,2	1.279	-	47.068	-
Σκόπια	16,5	58,5	20	5.000	2.925.000	11.700
Σύνολο	58,6	207,7	1.499	12.400	1.139.023	11.864

4.4.2 Management - Marketing

Οι ελληνικές επιχειρήσεις προκειμένου να αντεπεξέλθουν στον ανταγωνισμό που εντείνεται συνεχώς και να βελτιώσουν την οργανωτική δομή τους εξαρτώνται άμεσα από την ύπαρξη του κατάλληλου ανθρώπου στην κατάλληλη θέση. Η στρατηγική και η πολιτική που θα ακολουθήσει μια επιχείρηση περνάει άμεσα από την ύπαρξη στελεχών και την εκμετάλλευση των ανθρωπίνων πόρων κατάλληλα.

Στις μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις και στους πολυεθνικούς ομίλους γνωρίζουν ότι η επιτυχία είναι στενά συνδεδεμένη με την επιλογή των ατόμων για την κατάλληλη θέση και σκοπός τους είναι η σωστή στελέχωση με manager και ανθρώπινο δυναμικό. Οι ελληνικές επιχειρήσεις σήμερα στηρίζονται στη μεγάλη

επιτυχία που θα έχει κάποιο στέλεχος μέσα σ' αυτή και δίνεται μεγάλη σημασία στη διαδικασία τοποθέτησης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις στηρίζουν την επιτυχία τους στην ύπαρξη διοικητικών στελεχών που έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην σχεδίαση στρατηγικής και πολιτικής.

Πολλές φορές όμως στην ελληνική πραγματικότητα η επιλογή στελεχών και ανθρώπινου δυναμικού δε στέφθηκε με επιτυχία διότι είτε δε γίνεται η σωστή επιλογή ατόμων για την κατάλληλη θέση είτε γιατί δε γίνεται σωστή διαδικασία προσαρμογής του ατόμου.

Μετά την επιλογή ενός ατόμου πρέπει να υπάρξει:

1. Εργασιακός προσανατολισμός και συνεχής καθοδήγηση.
2. «Ξενάγηση» του ατόμου στο αντικείμενο εργασίας.

Ακόμα και αν το άτομο έχει εκτελέσει ανάλογη εργασία στο παρελθόν:

- Θα πρέπει να ενημερωθεί για τα συγκεκριμένα καθήκοντα που καλείται να εκπληρώσει στη συγκεκριμένη εργασία.
 - Θα πρέπει να κατανοήσει τους στόχους της επιχείρησης στο σύνολο τους για να αντιληφθεί το ρόλο που διαδραματίζει η εργασία του στο γενικότερο πλαίσιο.
3. Ο σχεδιασμός του εργασιακού περιβάλλοντος θεωρείται απαραίτητος.

4. Η εξάσκηση και η ανάπτυξη δεξιοτήτων είναι αναγκαία.

5. Ύπαρξη κινήτρων

Δυστυχώς στις περισσότερες περιπτώσεις κάποια απ' αυτά τα βήματα ή παραλείπονται ή πραγματοποιούνται με ερασιτεχνικό τρόπο.

Επίσης θα πρέπει να τονίσουμε ότι κάποιες θέσεις καλύπτονται μέσα από συγγενικές σχέσεις. Τα αποτελέσματα αυτών των παραλείψεων είναι η απώλεια του στόχου και η δημιουργία οργανωτικών προβλημάτων και σοβαρών λαθών που συνήθως δεν συνοδεύεται από ατιμωρησία των αρμοδίων στελεχών που είναι υπεύθυνα για την ένταξη του σωστού ατόμου στη σωστή θέση.

Οι μεγάλες επιχειρήσεις εφαρμόζουν σε μεγάλο βαθμό τις ομάδες εργασίας: Διευθυντική ομάδα, ομάδα παραγωγής, ομάδα οικονομικών, ομάδα marketing κλπ. Με αυτό τον τρόπο δεν υπάρχουν απομονωμένα άτομα. Με τη συνεργασία των ομάδων αυτών γίνεται πιο κατανοητή η ερμηνεία των οραμάτων της αποστολής, των στόχων, της στρατηγικής και των επιδιώξεων του οργανισμού. Ο στόχος των ομάδων αυτών είναι:

1. Η αποκατάσταση και διατήρηση πλήρους και ολόπλευρης επικοινωνίας που να βοηθά τα μέλη της ομάδας να συνεργάζονται και να επιλύουν τα προβλήματα που τυχόν παρουσιαστούν κατά την εργασία.
2. Η μείωση των λαθών μέχρι την επίτευξη του μηδενικού λάθους και αποφυγή των δυσάρεστων συνεπειών τους.

3. Αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας τους, αξιοποίηση του μηχανολογικού εξοπλισμού και της αποδοτικότητας του οργανισμού.
4. Η μείωση του κόστους με αξιοποίηση υλικών, του χρόνου εργασίας, των απωλειών υλικών και χρόνου και η αποφυγή της σπατάλης.
5. Η βελτίωση της εξυπηρέτησης των πελατών μέχρι του βαθμού της άριστης εξυπηρέτησης –Συνειδητοποίηση του ότι ο πελάτης είναι σκοπός ύπαρξης της επιχείρησης.
6. Βελτίωση της ποιότητας της εργασιακής ζωής.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις πρέπει να προσανατολιστούν στη στελέχωση στο περιβάλλον της όπου η δυναμική και η ισχυρή κουλτούρα να μπορεί να υποκινήσει τα άτομα να αναπτύξουν τις δυνατότητες τους και το ενδιαφέρον τους για την εργασία μέσα από την συστηματική εκπαίδευση, σε όλα τα επίπεδα ώστε να ανταποκρίνονται στις επιδιώξεις και τους στόχους στο νέο ανταγωνιστικό επιχειρησιακό περιβάλλον.

4.4.3 Ο ρόλος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις αποτελούν το μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Στις καινούργιες συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί με την ύπαρξη των νέων επιχειρηματικών και οικονομικών δεδομένων και τον ανταγωνισμό θα είναι ενδιαφέρον να αναφέρουμε πως μπορούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις να επηρεάσουν το επιχειρησιακό παρασκήνιο και πως μπορούν να λειτουργήσουν σωστά και να επιβιώσουν.

Οι Μ.Μ.Ε. επηρεάζονται άμεσα από τις συνέπειες της παγκοσμιοποιημένης αγοράς. Οι νέες συνθήκες επιβάλλουν καινούργιους κανόνες για την προσαρμογή αυτού του είδους των επιχειρήσεων. Η ανάπτυξη της επιχείρησης, η ποιότητα των προϊόντων της, η ικανότητα για καινοτομία, η οργάνωση με βάση την πληροφορική της τεχνολογίας και η χρησιμοποίηση αυτής ως βασικό εργαλείο νέων αγορών, ο προσανατολισμός προς τον πελάτη και η προσαρμογή τους στους νέους ευρωπαϊκούς θεσμούς, είναι οι πρώτες προτεραιότητες που πρέπει να δώσουν οι επιχειρηματίες για την αντιμετώπιση των νέων συνθηκών που δημιουργούνται.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που θα προσαρμοστούν πιο γρήγορα και πιο σωστά στα νέα δεδομένα θα έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να λειτουργήσουν και να αναπτυχθούν σωστά και ακόμα και αν δεν μπορέσουν να αντιμετωπίσουν άμεσα το καινούργιο περιβάλλον θα μπορέσουν να αντεπεξέλθουν με εναλλακτικές επιχειρηματικές κινήσεις όπως με συνεργασίες και συγχωνεύσεις με άλλες επιχειρήσεις.

Το αν θα μπορέσουν οι Μ.Μ.Ε. να ανταποκριθούν στις καινούργιες απαιτήσεις των αγορών έγκειται στο εάν και κατά πόσο οι επιχειρηματίες που τις κατέχουν αλλά και τα στελέχη που τις απαρτίζουν θα μπορέσουν να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που τους δίνονται (π.χ. χρηματοδοτήσεις, ευνοϊκές δανειολήψεις) και σε τι ποσοστό θα καλύψουν τις επιχειρήσεις τους με τά παραπάνω στοιχεία ώστε να αποφύγουν τον κίνδυνο να κλείσουν ή να πτωχεύσουν.

4.4.4 Το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (Χ.Α.Α.)

Το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών μετά την υποτίμηση της δραχμής στις 16 Μαρτίου του 1998 και την είσοδο μαζικών κεφαλαίων στη χρηματαγορά αποτέλεσε έναν μεγάλο χρηματοδότη για τις ελληνικές επιχειρήσεις που ήταν εισηγμένες σε αυτό αλλά και στις επιχειρήσεις που εισήχθηκαν αργότερα.

Εάν εξαιρέσουμε όλους τους παράγοντες που μπορούν να προσδώσουν στο χρηματιστήριο την εικόνα ενός χώρου που κυριαρχεί η άποψη της «κερδοσκοπίας» και της «παρανομίας» θα διαπιστώσουμε ότι υπήρξε και συνεχίζει να είναι ένας βασικός θεσμός για την ανάπτυξη των ελληνικών επιχειρήσεων.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις μέσω του χρηματιστηρίου μπορούν και αντλούν κεφάλαια που αποτελούν πρόσθετη χρηματοδοτική πηγή με σκοπό να αυξήσουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητές τους. Τα κεφάλαια αυτά προέρχονται κατά πρώτο στάδιο μέσω της εισαγωγής των μετόχων που αποτελούν μέρος της περιουσίας με δημόσια εγγραφή στο ενδιαφερόμενο επενδυτικό κοινό και κατά δεύτερο στάδιο μέσω των αυξήσεων μετοχικού κεφαλαίου που πραγματοποιούνται στο ήδη διαπραγματεύσιμο κεφάλαιο (με μορφή πλέον μετοχών) στην ήδη εισηγμένη επιχείρηση στο χρηματιστήριο.

Πολλές ελληνικές επιχειρήσεις άντλησαν μεγάλα κεφάλαια κυρίως στο διάστημα 1998-2000 και πραγματοποίησαν αξιόλογες και μεγάλες επενδύσεις που διαφοροποιούνται ανάλογα με τη δραστηριότητα της εταιρείας αλλά και στο κλάδο στον οποίο ανήκουν.

Η δραστηριότητα αυτή των επιχειρήσεων μέσω του χρηματιστηρίου δημιουργεί και κάποιες υποχρεώσεις που είναι απαραίτητες ώστε να έχουν μια σταθερή συνεχή ροή κεφαλαίων για να πετύχουν τους επιχειρησιακούς στόχους που έχουν. Θα πρέπει πρώτα απ' όλα να επενδύουν έτσι ώστε να αυξάνεται το μέγεθος τους και οι υπηρεσίες τους και να έχουν ξεκαθαρισμένη επιχειρησιακή εικόνα που να είναι αντιληπτή απ' το επενδυτικό κοινό, να εφαρμόζουν μια σταθερή οικονομική πολιτική που να ανταποκρίνεται στη ροή των κεφαλαίων, να ενημερώνουν το επενδυτικό κοινό άμεσα και σε τακτά χρονικά διαστήματα και τέλος να μπορούν να αντιμετωπίσουν δυσμενείς οικονομικές περιόδους και να ανταποκρίνονται στις επιχειρηματίες και οικονομικές δυσκολίες με τρόπο αποτελεσματικό ώστε να υπάρχει φερεγγυότητα απέναντι στο επενδυτικό κοινό.

Ο θεσμός του χρηματιστηρίου αποτελεί στόχο όλο και περισσότερων επιχειρήσεων προκειμένου αυτές να αποκτήσουν την ευκαιρία για μεγαλύτερη επενδυτική δραστηριότητα όπως και για ευκολότερη αντιμετώπιση του ανταγωνισμού. Ωστόσο αυτό που θεωρείται αναγκαίο τη δεδομένη χρονική στιγμή είναι η θωράκιση του θεσμού του ελληνικού χρηματιστηρίου και η παράλληλη και αμφίδρομη σχέση επιχειρήσεων - επενδυτών και επιχειρήσεων - κράτους και στήριξης μέσω της πραγματικής οικονομίας.

4.4.5 Διαδίκτυο- Ηλεκτρονικό Εμπόριο

Το διαδίκτυο (Internet) και κυρίως οι λειτουργίες του αποτελούν σήμερα βασικό παράγοντα στις δραστηριότητες των επιχειρήσεων. Πολλές ελληνικές επιχειρήσεις έχουν δημιουργήσει ιστοσελίδες στο διαδίκτυο προκειμένου να προβάλλουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους καθώς και προγράμματα για τη διαπραγμάτευση των προϊόντων μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Ωστόσο είναι σκόπιμο να αναφέρουμε εδώ κάποιους κανόνες μπροστά στις νέες προκλήσεις του δικτυακού τοπίου ώστε να μπορέσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις να ανταποκριθούν στη σωστή χρησιμοποίηση του διαδικτύου.

A) Το Internet σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες αλλάζει τα πάντα στον τομέα της επιχειρηματικότητας. Το Internet επηρεάζει σημαντικά ακόμη και επιχειρήσεις που ανήκουν σε παραδοσιακούς κλάδους οι οποίοι δεν έχουν καμιά σχέση με την πληροφορική ή τις τηλεπικοινωνίες.

Οι επιλογές μιας επιχείρησης για το σχέδιο δράσης της στο πεδίο του Internet δεν μπορούν να προσδιοριστούν με αντιγραφή μοντέλων. Οι αγορές για παράδειγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Η.Π.Α. έχουν άλλα μεγέθη και άλλη κουλτούρα. Όποια ελληνική επιχείρηση επιθυμεί να εμπλακεί στα νέα ψηφιακά δεδομένα οφείλει να διεξάγει εμπειριστατωμένες έρευνες προκειμένου να επιλέξει το καταλληλότερο μοντέλο.

Κάθε επιχείρηση πρέπει να διαμορφώνει συγκεκριμένη στρατηγική για το internet και το e-commerce (ηλεκτρονικό εμπόριο). Η δραστηριότητα και η φαντασία είναι απολύτως απαραίτητες στην ψηφιακή εποχή.

Η ανάπτυξη στους κόλπους κάθε επιχείρησης των αναγκαίων δραστηριοτήτων ψηφιακής και δικτυακής λογικής εντείνει ήδη τις ανάγκες για ικανά και δυναμικά στελέχη. Στις μέρες μας είναι περιζήτητα τα στελέχη που έχουν ανοιχτούς ορίζοντες, ενώ ακόμα πιο περιζήτητα είναι εκείνα που μπορούν να υλοποιήσουν επιχειρηματικές δραστηριότητες στον ψηφιακό κόσμο και στο Internet.

Η προσαρμογή της κάθε επιχείρησης στην εποχή του e-commerce είναι μια μεγάλη πρόκληση διότι τα στελέχη πρέπει να έχουν γνώσεις πάνω στο Internet αλλιώς δεν θα μπορούν να οδηγήσουν την εταιρεία σε μια αγορά την οποία δε γνωρίζουν.

Κάθε επιχείρηση οφείλει να επιλέξει τη δική της στρατηγική για το Internet με βάση τους στόχους της, την αγορά αλλά και την κουλτούρα της.

Η προσαρμογή της επιχείρησης στο e-business χρειάζεται όχι μόνο ταχύτητα, αλλά και μεθοδικότητα, διορατικότητα και σχεδιασμό. Η επιχείρηση δεν θα έχει καμία τύχη αν δεν αποκτήσει e-business στρατηγική, αλλά ίσως να υπάρχει μια μικρή πιθανότητα επιτυχίας αν προβεί σε σπασμωδικές κινήσεις ή ενέργειες εντυπωσιασμού.

Η αγορά έχει γίνει πολύ ανταγωνιστική, το Internet και το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελούν έναν παράγοντα των αλλαγών που γίνονται στον κόσμο του «επιχειρείν».

Όλα τα παραπάνω που αναφέρουμε οδηγούν σε ένα σημαντικό συμπέρασμα: ότι δεν αρκεί η δημιουργία ενός site, το οποίο δεν ανανεώνεται, για να θεωρηθεί ότι η επιχείρηση έπραξε το καθήκον της απέναντι στον κόσμο του Internet. Το λιγότερο που χρειάζεται είναι ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να χαράξουν μια συγκεκριμένη στρατηγική (e-strategy) και τη δημιουργία μιας νέας επιχειρηματικής κουλτούρας. Η πρόκληση στο διαδίκτυο είναι μεγάλη και οι απειλές πολλές φορές μπορούν να μετατραπούν σε μεγάλες ευκαιρίες.

5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η προσέγγιση ενός θέματος όπως είναι το μέλλον των ελληνικών επιχειρήσεων αποτελεί μια δύσκολη και παρακινδυνευμένη προσπάθεια για λόγους που έχουν να κάνουν τόσο με τις διεθνείς εξελίξεις όσο και τις εγχώριες. Ένας παράγοντας όπως μια πολιτική ή οικονομική αστάθεια ή μια διεθνής κρίση μπορούν να ανατρέψουν πολλές προσδοκίες για μια σταθερή και αποτελεσματική πορεία της ελληνικής επιχείρησης.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις κατέχουν κεντρικό ρόλο στην οικονομία και αυτό το γεγονός δημιουργεί την αναγκαιότητα ύπαρξης μιας συγκεκριμένης και σταθερής πολιτικής ώστε να διατηρήσουν τη συνεχή δραστηριότητα τους αλλά και να ανταπεξέλθουν σε δύσκολες συνθήκες προκειμένου να μην επηρεάζεται η βιωσιμότητά τους.

Η πολύπλοκη σύνθεση της αγοράς επιβάλλει στις ελληνικές επιχειρήσεις να ακολουθήσουν κάποιους βασικούς κανόνες και παραμέτρους που θεωρούμε ότι είναι απαραίτητες για την σωστή κατεύθυνση της ελληνικής επιχείρησης.

Συμπερασματικά θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε αυτούς τους παράγοντες που θεωρούνται ζωτικής σημασίας:

A) Η παγκοσμιοποίηση της αγοράς και η «Νέα Τάξη Πραγμάτων» δεν πρέπει να αφήνουν αδιάφορες τις ελληνικές επιχειρήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν

τις νέες συνθήκες της αγοράς. Η πολιτική που πρέπει να ακολουθήσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις πρέπει να διαμορφώνεται με βάση τις αλλαγές στο παγκόσμιο οικονομικό παρασκήνιο αλλά και παράλληλα να αναπτύσσουν τη δική τους φιλοσοφία στον επιχειρηματικό κόσμο. Η προσαρμοστικότητα στις νέες συνθήκες είναι αυτή που θα δώσει τη δυνατότητα στις ελληνικές επιχειρήσεις (Ε.Ε.) να ανταπεξέλθουν και να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες της παγκοσμιοποίησης των αγορών.

Β) Η Ευρωπαϊκή Οικονομία και οι εξελίξεις που συντελούνται σ' αυτήν τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο και η σχέση αυτής της οικονομίας με την ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του Ευρώ θα πρέπει να παρατηρούνται στενά από τις ελληνικές επιχειρήσεις. Οι παροχές, τα κονδύλια αλλά και η νομοθεσία που ισχύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση αφορούν άμεσα την Ελληνική Οικονομία και παροτρύνουν τις ελληνικές επιχειρήσεις ως προς τον τρόπο επένδυσης, στρατηγικής αλλά και ανάπτυξής τους. Η σχέση Ευρωπαϊκής Ένωσης – Κράτους – Επιχειρήσεων θα πρέπει να είναι στενή και αμφίδρομη ώστε η Ελληνική Επιχείρηση να μπορεί να παίζει σημαντικό ρόλο και στην Ευρωπαϊκή Αγορά, μια αγορά που ευνοεί τις συνεργασίες και τις επενδύσεις αλλά και να μπορούν να ασκούν επιχειρηματική πολιτική.

Γ) Η Ελληνική Οικονομία την τελευταία τριετία έχει επιτύχει μεγάλη πρόοδο και η επιτυχία της αυτή συμπαρασύρει και τις ελληνικές επιχειρήσεις που και αυτές με τη σειρά τους έπαιξαν σημαντικό ρόλο σ' αυτή. Ωστόσο θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία μεταξύ των ελληνικών οικονομικών φορέων και των

επιχειρήσεων ως προς τη δημιουργία μιας κοινής πορείας. Ο έλεγχος και η αξιολόγηση των επιχειρήσεων από φορείς του κράτους θα πρέπει να είναι πιο εντατικοί. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να συμμορφώνονται ως προς τις παρατηρήσεις και τις υποδείξεις ώστε να υπάρχει συνοχή στην κοινή πολιτική με το κράτος. Οι επενδύσεις μέσω των οικονομικών παρεμβάσεων του κράτους, δίνουν στις επιχειρήσεις νέα προοπτική για την ανάπτυξή τους και η σωστή συνεργασία μπορεί να φέρει αξιόλογα αποτελέσματα.

- Δ)** Οι επιλογές και τα αποτελέσματα των ελληνικών επιχειρήσεων όσον αφορά τη δραστηριότητά τους είναι τα κύρια στοιχεία αξιολόγησής τους. Στο πλαίσιο μιας αγοράς η επιχείρηση θα πρέπει να είναι θωρακισμένη ώστε να μπορέσει να καλύψει όλες τις προκλήσεις. Η ελληνική επιχείρηση μπορεί και πρέπει να γίνει ευέλικτη ώστε να αντιμετωπίσει το εξωτερικό περιβάλλον της αλλά και να ανανεώνει το εσωτερικό της για να αναπτύξει της δυναμική της. Ο ανταγωνισμός, οι σωστές επενδύσεις, η προσαρμοστικότητα της, η εξέλιξη της, οι στόχοι της θα πρέπει να καθοδηγούνται από τις σωστές επιλογές της ως προς το εξωτερικό περιβάλλον (αγορά), τη στρατηγική που θα ακολουθήσει, την πολιτική που θα ασκήσει. Ο έλεγχος και η αξιολόγηση από την ίδια την επιχείρηση των αποτελεσμάτων θα κρίνει αν μπορεί όντως η επιχείρηση να είναι δυναμική και βιώσιμη ή θα πρέπει να μεταφέρει ή και να αλλάξει η φιλοσοφία της προς άλλη κατεύθυνση. Η σωστή οργάνωση των ελληνικών επιχειρήσεων ορίζει αν όντως μπορεί να αντεπεξέλθει σε όλα τα παραπάνω. Η σωστή συνεργασία όλων των στελεχών και των τμημάτων μιας επιχείρησης θα πρέπει να είναι σε εγρήγορση γιατί η αγορά δεν αφήνει πλέον

περιθώρια για λάθη. Η παραγωγικότητα της επιχείρησης προϋποθέτει τη σωστή οργάνωση και το σωστό σχεδιασμό μέσα στην επιχείρηση και εδώ μπαίνει ένας καινούργιος παράγοντας, ότι πρέπει να υπάρχει εσωτερικός έλεγχος και αξιολόγηση από την εταιρεία ώστε να βρίσκονται οι αδυναμίες της αλλά και να αντιμετωπίζονται τα προβλήματά της.

Τέλος θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να οργανωθούν καλύτερα ώστε να υπάρχουν συντονισμένες ενέργειες για την αντιμετώπιση κάθε προβλήματος. Η ύπαρξη μιας σταθερής οικονομικής βάσης, η εκμετάλλευση των ευκαιριών, ο εξοπλισμός με νέα τεχνολογικά μέσα, η εκπαίδευση (συνεχής) του ανθρώπινου δυναμικού, η ύπαρξη μιας στρατηγικής και ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός είναι τα κύρια στοιχεία στα οποία θα πρέπει να στηριχθούν οι ελληνικές επιχειρήσεις ώστε να έχουν μια σταθερή θέση μέσα στην αγορά. Όλα αυτά όμως προβλέπουν αρκετή υπομονή, σχεδιασμό, εσωτερική χρηματική επένδυση σωστή πληροφόρηση και πάνω απ' όλα εργατικότητα. Δυστυχώς όμως έχει παρατηρηθεί ότι πολλοί επιχειρηματίες ή στελέχη παραβλέπουν κάποια από αυτά τα στοιχεία με αποτέλεσμα να θέτουν τις ελληνικές επιχειρήσεις σε κίνδυνο. Ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται μια ελληνική επιχείρηση είναι αυτός που θα την καθορίσει βιώσιμη ή μη βιώσιμη και αυτό εναπόκειται στην κρίση του κάθε επιχειρηματία ώστε να μπορέσουμε να βλέπουμε (όπως γίνεται τα τελευταία τουλάχιστον χρόνια) κάποιες ελληνικές επιχειρήσεις να έχουν αναγνωριστεί διεθνώς.

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

6.1 ΒΙΒΛΙΑ

1) Ευρώ: Ένα νόμισμα για την Ευρώπη

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Δ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ – ΓΚΙΚΑΣ Α. ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ

2) Ευρωπαϊκή Ένωση και Δημοκρατία: Δομικές Συνθήκες και Πολιτική Διαδικασία

Μ.Ι. ΤΣΙΝΙΣΙΖΕΛΗΣ – Δ.Ν. ΧΡΥΣΟΧΟΟΥ

3) Η απαγορευμένη συζήτηση

ΖΑΝ ΠΩΛ ΦΙΤΟΥΣΕΣ

4) Η διεθνοποίηση της ελληνικής βιομηχανίας. Ευελιξία και Αναδιάρθρωση

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΕΛΑΓΚΙΔΗΣ

5) Η Ελλάδα στη μεταβαλλόμενη Ευρώπη

ΚΑΖΑΚΟΣ-ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ

6) Η θεωρία της οικονομικής πολιτικής

ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ Π. ΠΡΟΔΡΟΜΙΔΗΣ

7) Η συνθήκη του Μάαστριχτ-Συνθετική Θεώρηση

Θ. ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ-Κ.ΣΤΕΦΑΝΟΥ

6.2 ΑΡΘΡΑ

- Εφημερίδα «ΗΜΕΡΗΣΙΑ» τεύχος: 26 Φεβρουαρίου 1999
- Εφημερίδα «ΙΣΟΤΙΜΙΑ» τεύχος: 27 Ιανουαρίου 1999
- Εφημερίδα «ΗΜΕΡΗΣΙΑ» τεύχος: 18 Φεβρουαρίου 1999
- Εφημερίδα «ΙΣΟΤΙΜΙΑ» τεύχος: 16-17 Ιανουαρίου 1999
- Ετήσια Οικονομική Επισκόπηση

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Μακροοικονομικές Εξελίξεις)

- Εφημερίδα «Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ» τεύχος: 13 Μαΐου 1998